

شورا

عدد ۲۱

۱۳ دیکابر = سنه ۱۹۱۷

محرری: رضا الدین بن فتح الدین
ناشری: دم. شاکر دم. ذاکر رییف

مندرجہ سی:

شیخ جمال الدین-

ر. ف.

العروة الوثقی مقالہ لری-

آلتی شهر نور کبری حیا-

تندن خلق ادبیاتی-

ر. یوسف

تاغن املا مسئلہ سی-

فید الرحمن سعدی

مسلك عشقی وفدا کارلق-

میر محسن. «تاشکند».

قارت ملتر اوله لر، یاش

ملتر طووالر.

ر. ف.

یاشما اثرلر.

اشعار:

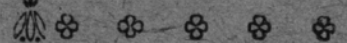
«دوستنه» تاچار قرینک

قریادی. سوانمزه عائد.

حکایه -

فازانک تاریخی حاللرندن

بریپراق. امام عبدالله مظفر.

ایکنجی نومبر «شورا» ده کی شاکر المختاری آندی شعرینی

تختیس

روستم... معلم افریکه

۱
بیت مقدس مقصدینکه! توغری فکرک قولغه آل!
هم بهشه! ملت باغنده اوبنا بوب حره، بی ملال
سین کبت، عالی جناب، ملکه گویا پر کمال
ای افندم! دولتیک قلسون، زیاده حق تعالی
کورمه، غم! راحت، بهشه بالعاقت هم ماه سال

۲
ملی بر خدمت او چون توت! دائما قولغه قلم
آرمی تالمی اشله! اشک بولماسون، فرصت آرم
سین کبی فعال ذاندن ملته جن اش کوتهم،
صحتیک جاننده بولسون! کورمه هیچ دردستم
علم و صلیگدن ایرشسون ملته فیض کمال

۳
نوتمه شخصیت بولن ای دوست بولغل حق کلام،
یا گلشمه؟ حق بولیکدن ایت شو بولگ احترام
سیکا بر فیض آلهی اوشبو بولدندیر تمام
با ثبات اون خدمت علمیهده نه بله دوام،
نور شمسی خفاشک انکاربله کلمه زوال

۴
دلده نوتقان غایه مز، چون خدمت فکریه در،
ایلگه یاردم ایتماکیمز خدمت غیریه در،
ایلنگ بزدن استه گانی خدمت ملیه در،
بزده قصد بزده بیت شول خدمت علمیه در،
قصدیمز اولمق دگل، ایلگه توره یا آقصال

۵
ملی بولده سرف ایتلر بز، هرته قولده باریمز،
گر حقیقتی کوزاتساک، بزنگ الله یاریمز؛
فکر ایتسون! اشترک به بولده هم افکاریمز،
ملتک چایی بلن آشنده بوقدر کاریمز،
مفکریمز ده بو کبی واقفنه هیچ بوقدر محال

۶
حله توشکان زاره «تورکستان» نی اصلاح دردییز
شاید، آگلار بوفکرینی هر بر آگلی فردیمز،
بلمه سون جاهل ایلی هیچ بر بیره کی قدریمز

ملتیک فکرینی توبردر بزم بار قصدیمز،
نه قدر کورسه ک جفا بویولده هیچ کیلمس ملال

۷
کوز آچیلسه فاجسه، غفلت اکثریت اوبنا نوب،
کیتسه ایردی! شوم خرافات اور تامزدن قولانوب،
انشاء الله ایلار شول اشنی بر کون شادلانوب،
چون کریشکانمز بویولغه بارجه دنیادن اوتوب،
حضرت ایشان و ملارغه اولسون اجمله مال

۸
نورلی بهتانلر ایله خلق آرتیدن غیبت ساتوب،
منیر اورره... یوق بزده دیشنگ پیچر اتوب،
بزده بوقدر خود ریالقی، سئلله، چاپانلر کیوب،
راست واروب محرابه بز اولطور مییز کوب یاش ایوب
هم نوافل ذکر تسییحلر بلن یوق اشتغال

۹
ندندیمز حق مسلکی هم ایتمزدوام شول اوق،
تاشلاماس بویولنی ارباب خلیفینه کو کئی طوق،
جن سوزیک بز قهرمانی تائیر اتمس بز که اوق،
صاقلانلی بزده خاطر نان کینه ردن قور قویوق
چونکه وار ایمان عالیتمز یا المعال،
میر محسن شیر محمدي، «اوانا» مدرسه «عالیه»

جه یگی اول اشنده

(زیله بلوک کویته)

اینگه صالحم چالغی، قولده یانوج
کیتدم طوغای تابا - پیچه نگه
آدم چولمهک بلن قاطق - نه برون
اشلهب صو صاغاچدن اچهر که
کیدم ته لیهک باشقه مین آلا رجه
توزمه که چ بیت استی قوباشقه
بتولای مین آلا ر بیتلگشده
بر که اشلم بر که - بولاشمه
چابام پیچن چالغم اونر اوتهمس
طرشام طاقر ایتب جابارغه
قالماشقه ده ایتهم مین آلا ر دن
آلا ر آغمن بلن آغارغه

ديكابر ۱۳ - ۱۹۱۷ سنه

صفر ۱۲ - ۱۳۳۶ سنه

مشهور آدمير والو غ حادثه لير

شيخ جمال الدين

XI

ادبي بصارتى

توفيق پاشا ايسه شوشى مشكللكدن قورتولو ايچون سيدنى
مصدردن نقي ايتدردى. مصر ك پاليتسه وزاندارمارى تون اورتاسنده
كيلوب سيدنى اويفاتديلر، كيوملر ينى كيار كده فرصت يرمى بر
قات كوله مك اشتانى برله بوزاقلى آريا اچينه قوبوب آلوب
كيتديلر، مخصوص پويزد برله «سويس» كه يبارديلر. پارخود
كوتوب سيد بر نيچه كونلر «سويس» توره سنده عمر سوردى.
شوشى وقتلر نده اوزينگ غيرت وجسارت ينى آرزغه ده ضعيفه ندرمه دى
و كوكلينى توشرمادى» ديلر.

استانبولده طورغان وقتنده سلطان عبدالحميد، شيخ جمال الدين كه:
«ايمدى ناصر الدين شاهغه طمن ايتمه! آنك حقنده بر نرسه ده
يازما!» ديگان شيخ ننگ: «شاه، رحمت و شفقت كه لائق توكل بر
ظالمى در، آ كا طمن قيلودن طوقتالوم ممكن بولمى» ديب جواب
بير كالمگينى روايت ايتوله در. سوگندن سلطان ينه دن: «ايران
سفرى هر كيلگان وقتنده سزنگ، ناصر الدين شاهغه طمن قيلوگر
حقنده مسئله چيقاره در، بر و ايكنچى مرتبه سويله ونده بر نرسه
ديماسه مده اوچونچى مرتبه سنده بو حقد سزگه تنبيه قياو حقنده
سوز بيرگان ايدم» ديكاچ «يارى، زمان خليفه سينه اطاعت قيلوب ايموندى
صوگ شاه حقنده يازمام» ديب جواب بيردى. سلطان عبدالحميد
موگا ممنون بولوب: «حقيقت حاله ايران شاهى سزدن كامل
درجده قورقادر» ديدى.

واقعه شاهنگ سيددن قورقوى اورن سز توكل ايكانگينى اوز
باشينه كيلگان فاجعه انبات ايتدى.

مشهور غز تهلرنگ برينه استابولده بولغان مخبرى طرفندن او
شبو مضمونده بر خبر يازلغان: «ناصر الدين شاه شيخ جمال الدين كه»

شيخ جمال الدين ده بولغان ادبي جسارت و مدنى شجاعت
عادتن طش درجده ايدى. مسلمانلر آراسنده حقيقى استبداد
حكيم سورگان و مسلمانلر بادشاهلر ينى معبود مرتبه سنده طوقتان
و اسلام دنياسى جديت و فكرده استقلال معنالىرى حتى تصوير
قياو آلمانلر بر وقتنده، بو آدم بر يالگزي اوشبو اشلر حقنده
مجاهده ايتوب يوروى و اوز همتى سيبلى وزيرلر و پادشاهلر
طرفندن دعوت قيلنوى، لك مستبد حكمدارلر لك اوزندن قورقوب
طورولرى بو آدمنگ ادبي شجاعتى و مدنى جسارتى، نى درجده
ايكانگينه دليل بولا آلور.

۱۲۹۶ - ۱۸۷۹ نجى يل رجب آينده اسماعيل پاشا مصر
خديو لكمندن عزل ايتلوب، اورينه اوزينگ اوغلى ووليمهدى توفيق
پاشا قويلغاندن صوگ سيد جمال الدين حضرتلرى توفيق پاشاغه باروب
«خديو بولو برله مصر نى و حكومتنى اصلاح قيلورغه سوز و وعده
بيرگان ايدك، ايندى شول وعده لر گنى وفا قيل، لك ملك مرتبه ده
مصرده مسئول وزيرلر هيئت و مسئول حكومت تأسيس قيل، اصلاح
شوشى اشدن باشلانورغه كيرهك» ديب تنبيه ايتدى. توفيق پاشانگ
بو اشنى تورلى بهانه لر برله صوزا و كيچكدره باشلانينى بيلگان
صوگ، مذكور سوزنى تكرارلى حتى قاتبع عبارتلر برله طاب ايتيه
باشلادى.

تمام اوگرہ نوب، کونو کوب بتکانلر نندن صوگ مذکور شہر لردہ گی
آتلر اور کما سہلر، قورقوب دولاماسالر آفنامیلنی یا کاکورگان
وباشلاب اوچراغان و قتلر نندہ یندی حاللر بولغانا قنی شول و قتلر دہ غی
قوچرلر، ازوبشچکلر اوزلری بلگانلر در .

تکیہ لردہ گی مریدلر گنہ توگل بلکہ بتون مدرسہ لردہ گی
شاگردلر عین العلم، طریقہ محمدیہ شرعہ الاسلام کبک ائمرلر برلہ
محراب و منبرلر درۃ الناصحین، تیبہ الغافلین مثالندہ غی کتابلر برلہ
الحاصل بتون اسلام دنیاسی درویشک اصولی برلہ تربیہ ایتولگان
وہر کیمنگ ورد زبانی «بو دنیا کافرہ جنت اولوبدر مؤمنہ زندان»
بولغان بروقتدہ مسلمانلر غہ: «سز آمریقاولر و آوروباولر درجہ سندہ
هنلی، کسبلی، صنعتلی بولکڑ! عسکرلر کڑ، فلوطکڑ، قورالار کڑ
زاوودلر کڑ، آتلر نندن ارتق بولسون، آتلر سزگہ ہر وقت رعایت
ایتوب طورسونلر و حرمت کوزی برلہ تو بانندن قاراب یورسونلر،
قرآن حکمینہ کورہ سز عزیز برملت ولوب یاشارگہ تیوشلیسز . .
بخارا و ہندستان مدرسہ لرنندہ اوقولا طورغان، منتن و متنسخ
ایسخولاستیکلرنی، نافہ و جمیلری بولماغان آدملرنگ حاشیہ لرنینی موزہ
خانہ لرگہ جیوب قویو کزدہ . باشلر کڑنی کیاا کلردن بوشاتوب ساف علم
طوتور کڑ، بو کونگی ذلتلر کڑنی، آوروپا قولینہ طوتوقون بولولر کڑنی
نماز اوقودہ و روزہ طوتودہ غی کیمچیلر کڑگہ، دین باشلقلر بنہ
بندہ بولوب طورآ الماوغہ حمل ایتمی بلکہ اوز کڑنگ اجتہاد کڑ
یوقلغہ، نادا بلکڑ غہ حیات و عمران علملرنی بلماو کڑگہ، معیشت
قاعدہ لرنندن خبر سزلک کڑگہ، صوقورلر روشندہ مقلدلک کڑگہ، صیلر
روشندہ محاکمہ سزلک کڑگہ حمل قیلکڑ! سز ہر نرسہ گہ مستعد
بر قوم لکن نادان روحانیلر، حیلہ کار و مفتن مرشدلرنگ طوزاقلرینہ
توشوب بر باد بولدکڑ، فلاکت کہ توشدکڑ، برکون مقدم بو اولردن
چیکڑ، مسلمان کشینگ حر بولووی اوز عقلی برلہ اش کوروی
شریعت طوغرو سندنہ قرآن برلہ حدیث یا کہ اصحاب کرام عملی
برلہ اجماع امتدن و دنیا طوغرو سندنہ درست «عقل» دن باشقہ
لرنی حجت ایتوب طوتماو کڑ لازم . . . روشندہ سوزلر سویلہ و
اہمیت بیرمازلک کالات و آز جسارت توگل .

موندی سوزلرنی بو کوندہ ہر بر دین باشلقی، ہر بر ملا
وہر بر معلم سویلہ بدہ ہیچ بر یامان سوز ایشماسلر مونگ
ایچون سید جمال الدین نی ولی نعمت بلورگہ تیوشلیلر . چونکہ
سید جمال الدین نگ شیہ، معتزلہ، دینسز بد مذہب، دہری
و زندق سوزلرنی ایشتووی و عمری بارنچہ سوگولووی شوشندی
سوزلر ایچون ایدی . یوقسہ سید درست اعتقادلی قرآن اهلندن
ایدی . سید جمال الدین ایسہ یوقاریدہ مذکور فکرلری و عظری
ایچون حقارت ایتولدی، اوستینہ تقریب و تشیعلر یاودرلوب

مخلص و شاگرد بر آدم طرفندن اولدرلر گانلکنی ایشتووم برلہ اوشبو
مسئلہ نگ سرینی آچوب بولمازمی دیب جمال الدین یانینہ کیتدم .
مین بارغان وقتدہ شیخنی عالملر، مامورلر اوراب آغانلر، مشہور
غزتہ لرنگ مخبرلری حاضرلر ایدی . ناصرالدین شاہ حقندہ سوز
باشلانوبرلہ شیخ ہیچ اضطرابسز، قاوشاوسز، صالحون قان برلہ :
شاہنی اولدرگان آدم مینم شاگردم . فقط مین آگہ بو اشنی
اشلہرگہ یورماغان ایدم . شولای بولسہدہ اولدروب بیک یاخشی
ایتکان، بیک یاخشی قیلغان . اسلامی ازوب طوروجی و تحقیر ایتوجی
برگنہ ظالمنگدہ بتووی زورنعمت . . . دیدی مین، شاہنی اولدرو
چیدن یگرہ ک شیخنگ جسارتینہ، فکر نندہ بولغان استقلال و حریت گہ
حیران بولوب اوز اورنمہ قایتوب کیتدم .

شیخ جمال الدین قاشندہ «محال» سوزینہ مصداق یوق،
اول ہر نرسہ نی ممکن کورہدر ایدی . شونگ ایچون اوزی ہر
وقت الوغ اشلرگہ دعی ایدی . مجلسندہ بولغانلر، الوغ اشلر اشلہ و گہ
محبت قویوب، اقدام صاحبی بولوب چیقار ایدی . شولای بولسہدہ
ہر بر الوغ آدمدہ بولغان کبک موندہدہ قزولق، آشولوق غالب
ایدی . احتمال کہ باشینہ کیلگان مشقتلرنگ کوبسی شوشی صبر سزلنی،
قزولغی سپیندن بولغاندر . بعض بر وقتلردہ:

ليس الفرار اليوم عارا على الفتي

اذا عرفت منه الشجاعة بالامس

برلہ تمثل قیلوب احتیاط و صبر یولینی اختیار ایتوب طورسہدہ
ضرر بولماغان بولور ایدی لکن موگا جسارتی غیرتی، ثبات
و متابتی، دنیائی بر نرسہ گدہ صاناموی مانع ایدی .

سید جمال الدین نگ ترجمہ حالینی اوقوچیلر و سیرتی برلہ
آشنا بولچیلر «بو آدمنگ یندی بر فوق العادہ اشی بار؟ مونگ ادبی
جسارتی نی یردہ! سید جمال الدین سویلہ گان سوزلرنی ہر بر مسلمان
عالمی حتی ہر بر معلم سویلی، مونی بو درجہدہ کوتاروگہ نی سبب
بار؟ . . .» دیب بزگہ قارشی . اعتراض ایتہ چکلر در . بواشنی بلہم حتی
سیدنک ترجمہ حالینی ترتیب ایتارگہ کرشمازدن مقدم فکرلہ ب یوردم .
درست، سید جمال الدین سوزلری آرا سندنہ ایس کیتارلک
نرسہ یوق، ادبی جسارتینہ مثال ایتوب کورساتولہ طورغان واقعلر
وماجرالردہ حیران و مبہوت بولوب قالورلق درجہدہ توگل . لکن
بو اش، بزنگ بو کونگی زمانمزغہ کورہ . بز سید جمال الدین نی
کوتارسک و آنک ادبی جسارتینی مدح ایتسہ ک بو اش آنک اوز
زمانینہ کورہدر .

پتروغراد و مسکوا شہر لرنندہ یوک ناشوچی و کشیلر یورتوجی
آتلرنگ اصلا التفات ایتماولرینہ قارابدہ «آتلر، آفنامیللردن
اورکمیلر ہیچ یاتسونمیلر» دیب بر حکم چیقارودرست بولماسہ کیرہ ک .

بارغان ایدم، کور شوم برله:— رضا الدین افندی بزنی مدافعه ایتوب یازغان، آ گا رحمت اوقیم— دیدی «البصیره» غزته سینی قولمه بیردی «دیب یازغان ایدی. لکن بوسوزلرنی مین، جریده ده نشر ایتار اوچون توکل بلکه اداره ننگ اوزینه گنه خالصلا ب یازغان ایدم. (البصیره. ۱۳۱۳—۱۷۹۶ نچی بل ۲۴ نچی شعبان. عدد ۱۶۱).

بز بو اورنده سید جمال الدین که بولغان طعنلر، تحقیرلر حقنده مثاللر کوچروب شغلله نیمیز. آندی نرسه ننگ اخلاق بوزولو و فاحشه لک شایع بولو. امان و امنیت کوتارلودن باشقه پیجه سی یوق. بلکه بعض بر وهملرنی بیان ایته چکمز. و حقنده بولغان انتقادلردن مثاللر کورسه ته چکمز. بواشلرده بعض بر کشیلر ایچون علمی و ادبی فائده لر بولورغه ممکن.

سید جمال الدین حضرتلری انتقاد ایتولگان ماده لردن بعضیلرنی اوشبو اورنده رقملر برله صاناب کورسه ته مز.

(۱) «الجماعه» مجله سی، سید جمال الدین ننگ «رد الدهرین» اسملی اثرینی اوشبو طوغور وئورده انتقاد ایتدی: (۱) سید جمال الدین بو رساله ده: «داروین، انسانلر ننگ اصللری میمون ایدی، انسانلر میموندن حاصل بولدیلر دیب دعوی ایته» دی و اوزی شوشی دعوانی رد قیله. سیدننگ بو طوغور وئورده غی داروین غه اسناد قیلغان سوزی درست توکل. چونکه داروین «انسانلر ننگ اصللری میمون ایدی» دیب دعوی قیلمی بلکه انسان برله میمون بر اصلدن تارالغان بولورغه تیوشلی. دیب گنه سوز سویلی و اوزینک فکرنی بیان قیله. بو ایکی تورای دعوی آراسنده آیما یک زور. (۲) سید جمال الدین، شوشی اثرنده داروین، روسو هم ده وولتر کبک فلاسفه لرنی الوهیتی انکار قیلوجی ملحدلردن صانی. بو ده درست توکل. مذکور فیلسوفلر ملحدلردن و الاهنی انکار قیلوجیلردن توکل بلکه خالص موحدلردن ایدیلر. مونلر ننگ دنیاغه تارالغان اثرلری بزنگ شوشی سوزلر منگه دلیل بولورغه یارار. «الجماعه» ننگ انتقادی شوشی نرسه لردن عبارت.

(آخری بار)

ر. ف.

طورولدی. بو کونده ایشدی آندی سوزلر که خلق الفت ایتدی، یاتسونماز بولدی.

XII

وهملری، منتقر و صرافه لری

الوغ آدم لرنی خصوصا اجتماعی و سیاسی هم ده دینی و مدنی اصلاح حقنده سوز سویله وچی و حرکت ایتوجیلرنی انتقاد قیلوجیلر ده، مدافعه ایتوجیلر ده کوب بولادر. بو حالنگ ایسکی زمانلرده ده یا کئی و صوگهی زمانلرده ده دوام ایتوب طورغانلای معلوم.

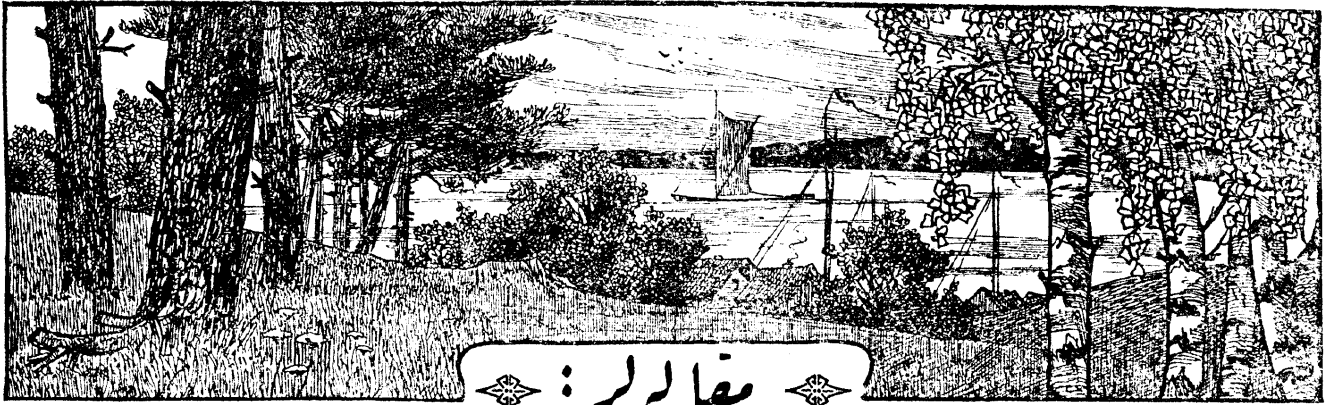
«اوغا» شهریه باروب خصوصی اشلمزنی و عمومی خدمتلمزکز بر قدر ترتیب که صالحانمزدن صوگ، عمرمزننگ کوبره ک قسمینی یا کئی اثرلر مطالعه سینه هم ده و قتلی مطبوعات برله شغلله نوگه صرف ایته ایدک. تورکیا، بلغاریا، بوسنه و قبرس هم کرید جزیره لرنده. اسکندریه و مصرده، آمریکا و آوروپا ده چیقا طورغان بر قدر ادبی ژورناللر و سیاسی غزته لر که مشتری ده بولغان ایدک.

اوشبو مطبوعاتده شیخ جمال الدین نی ذم ایتوب یازوجیلر ده مدح قیلوب یازوجیلر ده بولادر لکن عصبی آدم بولغانلغمدن بو نرسه لرنی اوقو و مطالعه ایتو سبیلی بیک اوکغایسز و راحتسز حالده قالدلر ایدم. کوب و قتده «بو سید، اوشبو مقاله لرننگ بارینی بولماسه ده بر آزنی کوره بولور، شوگا نیندی جانی برله توزوب طورادر؟» کبک سؤال لرنی اوز اوزمه بیره در ایدم. لکن ایسروک قلملر، عقیف و نزیه توکل آدم لر برله مبتلا بولغاندن صوگ، توزمی هیچ بر چاره یوق ایکاملکنی موندی حاللر اوز باشمه کیگاندن صوگ غنه بلدم. «دینی و اجتماعی مسئله لر» اسملی اثرم نشر ایتولگاندن صوگ «بو اثرنی میسیونرلر که بالالوب یازغان» دیب بر ژورنالده باصوب ناراندیلر. حالبوکه میسیونرلر ننگ شکایتلرینه کوره مذکور اثر، حکومت طرفندن مصادره قیلندی و حکم کونینی کوتمی یاندرلوب تلف قیلندی.

افترار، بهتانلر غه هدف بولغان آدم ایچون اشلمزنی الله تعالی که تابشرو و آورقلر غه توزودن باشقه البته بر چاره ده یوق. مگرده موندی وقتلرده چیت کشیلر طرفندن آغنه آرالار و باقلاولرده یاخشوی بولوب کینه، توکل کوتارلوگه سبب بولادر. موندی حال سید جمال الدین حضرتلرنده هم شولای بولغان بولسه کیره ک.

آدریس توزه تو حقنده بولغان بر مکتوب منگ آخینه یازغان جمله لرنی نیندی مقصد که کوره در. «تونس» ده نشر ایتولگان «البصیره» جریده سی باصوب چیقارغان ایدی: برادر محمد قاتح افندی استانبولدن یارکان بر مکتوب بنده: «شیخ جمال الدین حضورینه

«المرءة الوتقى» مقاله لری

ابکینیمی مقاله

قل ان الموت الذي نفرون منه فانه ملا قیكم

بعض بر آدم بالالرندن شوندى عجيب و غريب اشلر ظاهر بولادرکه عقللری تیران بولماغان و فکرلری ده صایدن یورگان کشیلر موندی اشلرنی، گرچه بیغمبرلك دعواسی قیلوچی بولماغان آدم قولنده میدانغه چیقغان بولسه ده «مجزه» غه حمل ایتلر. و خارق عادت نرسه لردن صایلر. بعض بر غافللری ده بواشلرنی فلکلرنگ حرکتلرینه و یولدزلرنگ اثرلرینه حمل ایتلر و قایسی برلری مجرد بر تصادف و اتفاقی بولغان اش دیب حکم قیللر. چوکه مونلر موندی عجيب و غريب اشلرنگ سیلرینی بلملر. ذهناری یراق کیتمی، عقللری ده صیدره آلمی. لکن الله تعالی طرفندن هدایت و تیران عقل احسان ایتولگان حکملر، فیلسوفلرنگ نظرلری موندی طوغرولرده یوقاریده غی کشیلرکه بتولای باشقه.

بو دنیانی الله تعالی سبب عالمی ایتوب یار اتدی، چلبسر کوزلرینگ بربرینه باغلانولری قیلندن دنیا ده بولغان نرسه لرنگ همه سی بربرینه باغلانوب ترلوب طورالر. آدم بالاسینه الله تعالی عقل هم ده روحانی اقتدار اسمنده ایکی نرسه احسان ایتدی وشول عقلنی و شول قدرتی تکلیف یلگوسی یاصادی. آدم بالاسینگ مذهبوم و ممدوح بولووی شوشی ایکی نرسه که کوره در. آدم بالالری یاراتلو اعتباری برله کمالات تابارغه مستعدلر. فضیلت کسب ایتو حقنده بولغان اقتدارلری حتی بر اولچاوده دییورلك آز تفاوتلی و شونگ برله برلکده باشقلردن امتیازلی بولو و فخر کسب ایتو حقنده هر برنده طبیعی بر تله ک بار.

حقیقت حالده طریشوچی کشیلرینی اگرده طریشولرنده یولی برله یورسلر الله تعالی محروم ده ایتمی. شولای بولسه نسانلرنگ کوبره ک قسمی اوزلرینگ طبیعی استعدادلرینی نی

ایچون اشسز طوتالر و نی ایچون کمالات کسب قیلوغه بیرلمیلر بو طوغروده نی ایچون یالقاواق کورسه نلر؟

مونک چن جوابی ایسه بواشلرنگ هر برینه مانع بولوچی و قارشو طوروچی نرسه «چینلک»، شوندن باشقه نرسه توکل، دییودن عبارت.

چینلک، مملکتلرنی خراب ایته، امتلرنی و ملتلرنی بربرندن آیرا و تاراتا، پادشاهلرنگ تختلرینی آست اوست که کیتره و هر تورلی یاخشی اشلرکه آرقلی طورا.

چینلک سیندن انسانلر هر تورلی خورلقلرنی یوکلیلر، ظلم و جبرلرکه توزلر و هر تورلی عارلکلرنی التزام قیللر، هر تورلی فضیلت و کمالاتلردن سوورلوب یالانچا قالار. اکثر اشودن باشقه نرسه نی بتولای سیزمی باشیلر. چین کیشی هر برمه قصودندن محروم بولوب طورا و شونگ صاین اوزینی مقصودغه بیتوچی دیب حساب قیللر.

چینلک اوزی نیندی نرسه؟

«چینلک»، قورقو سیلی هر بر حقارت و هر بر ذلتی یوکلله طورودن عبارت.

حقیقت حالده چینلک روحغه عارض بولا طورغان بر خسته لکدرکه، شوشی خسته لک سیلی انسان، طبیعی حیاتی نی صاقلی طورغان کوچلردن محروم قالورغه ممکن.

چینلکنگ سیلری کوب بولسه ده بوسییلرنگ کوجیلرندن بولغانی ایسه «اولم» دن قورقودر.

«اولم»، هر برجان اییه سینگ آلدنده، آندن قورتولو ممکن توکل. هر بر ساعت و هر بر صولشده جان اییه سینی «اولم» قارشو آلورغه حاضر طورادر. مونک وقتی ایسه باری الله تعالی اوزی گنه بلدر.

«اولم» دن قورقونک سببی ایسه باری آنگ هر دقیقه ده کیلوی ممکن ایکانلگندن غافل بولوغنده. انسانلر شوشی غافلکلری سیلی اقدام قیلو و شجاعت کورساتونی اولم که سبب

برلده مونی شول الله تله گان وقتدن کیچکدرو ممکن توکل دیب بلوچی، اقدام و جسارتدن طوقتلورلرنگ برنمره سی ده بوق دیب اعتقاد قیلوچی کشیدر.

مؤمن، یا عزیز بولوب یاشیم و یا که سعید بواوب شهید اوتهم، دیوچیدر.

اگرده بر کشی جین بولا طوروب اوزنی رسوالله کیتورگان دین که ایبروچی دیب صانسه بو کشتی اوز اوزنی آلدی قرآن کریمنگ هر بر آیتی موندی کشیلرینگ یالغانچیلر ایکانلککلیرینی آکلانادر.

اوزارینی «ورثة الانبیاء» دیب حساب ایتوچی عالمی بار . پیغمبرلر که وارث بولونک برنچی علامتی ایسه الله تعالی نگ فرمانلرینی تبلیغ ایتو حقنده اقدام وشجاعت کورساتو، دینی وظیفه لرنی ادا ده یالقاولق قیلماودن عبارت . اگرده عالمی اسلام دینده بولغان امر بالمعروف و نهی عن المنکر وظیفه سیننی بر آغنه بولسه ده اوز یولی برله یوروتسه لر، قرآن شریف معناسینی مسلمانلرغه ایرشدروب طورسه لر ایدی اسلام دیناسنده عجیب و روشده برانقلاب و کوتارلو، منگو که قالورلق همت و غیرت عام و بایلق هم ده هنر و کمالات میدانغه کیلور، مسلمانلر اوزلرینگ تیوشلی بولغان اورنرینه اوطوررلر ایدی.

مسلمانلر بیک مستعد خلقلر. مونلرنگ سوز آکلاولری تامین ایتولگن . همت و جسارتاری بولغان ذاتلر خصوصا «ورثة الانبیاء» بولاسی کیلگن عالمی، اگرده جینلکلرینی تاشلاب مسلمانلرینی قرآن و حدیث روحی برله تربیه ایتار که کرشسه لر، مسلمانلرنگ هر بری غیرتلی بر آرسلان بولوب میدانغه چیقاجق، اسلام دینی و اسلام ملتیی ایچون محکم کرپیوستلک وظیفه سیننی اوتیه چکدر.

معنالی بر شعر

أقسام ان القوم ماتت قلوبهم
ولم يفقهوا فی السفر ما انت كاتبه
الی اليوم لم يرفع حجاب ضلالهم
فمن ذاتادیه ومن ذاتاتبه
فلوان شخصا قام بدعور جالهم
لوضع نقاب لاستقامت رغبته.

حافظ.

دیبله لر. لکن دنیاده بولغان عالی مطالبلر و فائده لی مقصودلرنگ هر بری تیک طوروب توکل بلکه اقدام وشجاعت سایه سننده میدانغه چیقولارنی کوروجیلر و تجربه ایتوب بلوچیلر ایچون شجاعت و اقدامنی اولم که سبب دیب بلو باری بر «وهم» دن گنه عبارت ایکانلگی آچیق معلوم. (۱)

حقیقت حالده جینلک آدم بالالرنینی آلدی و عالی مقصودلردن محروم قالدره طورغان بر وسوسه دن گنه عبارت بولوب هر بر مذموم خصلت و هر بر خورلق غه سپیدر. دنیاده نی قدر بختسزک بولسه جینلک سپیندن بولا. آدم بالاسی نی قدر بوزوقلق کورسه جینلک آرقاسنده کوره. اردولر، جینلک سیبلی بیکله لر؛ طولر، جینلک سپیندن یوز توبان کیتله لر؛ پادشاهلر، جینلکلری سیبلی عرشلردن توشه لر و عالمر جینلک سیبلی ربالانلر و نفاقلق یولینه کره لر. وطنلر صانلو، رشوت برله معامله قیلنو کبک نرسه لر، آداو و یالغان معامله لر، سوزنگ قسقه سی شول: انسانلرنگ اخلاقلرینی و دنیاده بولغان میشتلرینی بوزا وسکته که اوچرانا طورغان نرسه لرنگ کوسی «جینلک» سیبلی بولادر. شونک ایچون «جینلک» آدمچیدک که و بیکره کده مسلمانلق غه خلاف و ضد بر نرسه لر.

مسلمانلر، اوزلرینگ ایمانلری لازم ایتو و قرآنلری تعلیم قیلو سپیندن «جینلک» دیبولگان اوشبو خسته لکدن بیک یراق بولورغه تیوشیلر. قرآن کریم، اولمنی سوپونی مؤمنلک علامتی ایتوب کورسه ته و انسانلرنگ ایمانلرینی شوشی اش برله امتحان قیلده لر. حقاق ایچون اقدام ایتو، ماللرنی جانلرنی صرف قیلو مؤمنلکنگ اکل اولگی علامتلردن بر علامت. نماز اوکو، زکات بیرو و باشقلر بیک کوب کشیارنگ قوللردن کیه . اگرده سین جن مؤمن بولسه ک حقلق و الله رضالغی ایچون جانکنی فدایق! (۲). اسلام دینی اقدام هم شجاعت، الله تعالی که اطاعت و هر بر عملنی الله رضاسی ایچون اخلاص برله قیلو حقنده فرمان بیرو و بیوروب طورغانلقدن و شوشی نرسه لر دین و شریعتنگ روحی بولغانلقدن بر کشینگ کوکلنده جینلک برله مؤمنلک جیلوی ممکن توکل . مؤمن، اولم تزکنی الله تعالی نگ اوزنده، نیندی گنه اشلر

(۱) سیدنگ بوسوزلری متنبینک اوشبو شعرلرینی خاطر که کیتوره در:
یری الجناء ان المعجز حزم و تله خدیمة الطبع اللثیم
اذا ما کت فی امر مروم فلا تقنع بما دون النجوم
فطمع الموت فی امر حقیر کطمع الموت فی امر عظیم

(۲) بو سوزلر «الم تر الی الذین قیل لهم کفوا ایديکم و اقيموا الصلاة و آتوا الزکات فلما کتب علیهم القتال اذا فریق منهم یخشون الناس کخیه الله او اشد خشیة و قالوا ربنا لم کتبت علینا القتال لولا اخرتنا الی اجل قریب» دیگان آیتنگ مضمونیدر (نساء ۷۹).

ایگز آسمانه شوتی یوق، الوغ دریاغه کوپرک یوق (۱)
گواه بولسون خلائق، سندی اوزگه یارم یوق.

کیتسه کیته بیر یارم، کیتسه کیته نیمه پروایم
عزیز باشم صاغ بولسه، مریرده مینم یارم.

کیچه کیلدم من اویکگه، قزل گلم کیلمه دی
قزل گلم کیلگونجه، کوزمگه اویقوم کیلمه دی.

آیوانکده یاتقاند، چا گخورا گدین آتای تاش (۲)
یوره ک آقیب صو بولدی، برانما بدور قلم قاش.

بر مونجه زمان بولدی، عالم چورگیله دی دیدور
یوره کده گی زرداب مو قانغه نه وریله دی دیدور.

عجایب کلیمه دک یارم، یولگنه بارغودیک بولدم
قولمغه قوش بچاق آلیب، یوره کنی یارغودیک بولدم.
شرقی تورکستانده و کبی جرو وغزللر چیکسز کوب
بولسه ده مثال اوچون شولقدر بلن کفایه له نه میز. ادبیات
متخصصلری اوچون بوغاریده یازلغان برنیچه مصرع تیره ن برماخذ
اولا بلور. آنلر آرزغه سوزلردن بیک کوب معنالر جفارا آلالر. بناء
علیه شوزدن آرتق یازارغه لزوم کورلمه دی *

عجایب کیلمه دک یارم، یولگنه بار غودیک بولدم
قولمغه قوش بچاق آلوب، یوره کنی یارغودیک بولدم.

نی قدر دهشتلی، نی قدر مبالغه لی، نی قدر گوزل بر شعر.
تیره ن بورك کیگان، کیک وقان چاپانغه اورالغان عوامی بر کشی
آغزندن ایشتلگانده احتمال بو شعر ایشتوجیلرنگ دقتلرن جلب
ایته آلماس. احتمال بر قولاغندن کروب، ابکتچیسندن چغوب کیتیر.
اما بو شعرنگ باشن. شوشی شعرنی قایناتوب جفارغان یوره کنی
تشریح ایوب کورلسه عقللر حیرتده قالور.

بو شعرنگ وجودینه شوندی برواقعه سبب بولورغه ممکن:
بر دلبرنگ، جانی برابرنده سویکلیمی سودا ایوب مال
تابو یا که دشمنلر بلن صوغشوب شهر فتح قیلو نیتی ایله قدرلی
آپینه منوب سویکلیمسندن آیرلوب کیتسه. لکن بیلگیلی وقتده
اوینه قایتمی. اوبده قالغاز خاتونی آنی صاغنا، اوی توبه سینه
چغوب آنک کیتکیان یولینه فاری، کونه ده کونه.

بر یل اوته ایکی یل اوته. ایرندن هیچ بر خبر کیلمی.
خاتون، یالغزلقده غرت و مشقتهه قالا. آنک هیچ بر یاقتی، قایغوسن
بولشوجی دوستلری به بولمی. بولسه ده یاننده کچکنه بر بالاسی غنه.

(۱) ایگز - یوک، شوتی - باصقچ.

(۲) چا گخوره - شرقی اصولنده تیره زه.

شرقی تورکستان. طبیعی گوزل لکلیرگه بیگولک بای بولماسه ده،
طورمش و معیشتلری اوزلرنجه قز قلیغنه ولوب بیک کولکلی باشیلر.
شرقی تورکستانده اوی صاین بره ر دوتار صاقلانا. خصوصاً
خاتون قزلری نده که بیک اومراق کیلرلر. دوتار چالایمه و خاتون
قز آراسنده زور عیب و نادانلق حساب ایتهله.

بر قزنگ اوظلغی؛ ضیفالغی. ماطورلغی، یورش - تورشی،
قاق و قوشتا لغی، جر و سوزگه اوستلغی نیندی اهمیتکه مالک بولسه
دوتار بلوی بیگردکده مهم رول اوینی. شولقدن بولسه کیره که،
خاتون قزلرینگ بوش و قتلری دوتار وغزل اوبره نو بلن اوته.

یازنگ یه ملی وقتلرنده، بزده گی جیون و صابان طویلرینه
اوخشاش ملی اویون و بهیره ملری، هم «مشرَب» اسمنده علمی
وادبی مجالسلی بولا. مشربلرده ۳-۴ کشیدن مرکب ملی آرکیستر
ملی کویلر ایله ملی جرلر جریلی. یاشلرنگ مشربلرنده قز
وچه وکلر بیی.

نعمه چی ایرلر غایت موکلی و ماطور کویلر ایله ملی غزللر
اوقیلر، فضولی و نوایی شعرلرن دوتار. ته، بور و غجه له ک کویلرینه
سالار.

یاش جگتیر بلن قز وچه وکلرلر آراسنده عشق توتولر
بولا. لکن «عشق» لری اچده ننگه یانودان عبارت بولوب محبت
یالقونن طشقه چفارو ممکن بولمی. عیب سانالا. اما محبت خطاری
یازشولر بزنگ ایسکی مدرسه لرده گی اصولده اجرا ایتهله. مونی
کوبسنجه مدرسه طالبلرندن یازدروب آلالر.

فلسفہ ہر لری

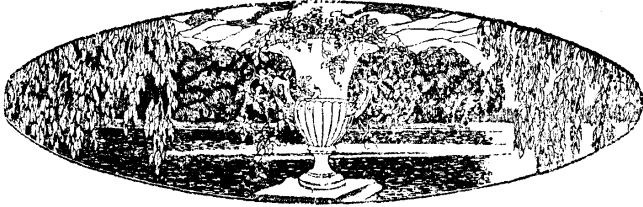
انار گلی نافرمان، من یارمنی تاپارمن
من یارمنی تابقانده مرادمه یتارمن.

آلما گلی قسایمن توزوب کیتهدور ییلگه
چه وکلن آشنا توتمایمن، تیگیب کیتهدو ایرگه

سویهم، جمال گنج محبتی شرفه آلدکده باش ایهم. بلبل قونغاچ
شاخ ایلگان قیلدن سینده میگا میل ایت . میگا کوکل بیر ، یا
بولماسه جانمنی آل . . .

نوشیروان یاشف .

تاغن املا مسئلهسی.

بزنك كیرهك تلهه كیرهك مطبوعات و جمعیتلرمزده بولسون،
سویله نوب وئه وهله نوب کیلمکده برلغان معیشتی اجتماعی ، سیاسی ،
علمی و ادبی ، اخلاقی و تریهوی کوب اختلافلی مسئلهلرمز بار ، که
شولارنگ برسی ده املا مسئلهمزد در .

بزده اربابی طرفدن تورلی مسئلهلر قوزغانلا، شاولاتلا؛ شولر
حقنده کوب سویله شه کوب یازلا و تورلیجه مذاکره لر بولوب آلا.
لکن شول مذاکره لرنگ، سویله شولرنگ صوگئی و نتیجه سی
همان اولدیجه اویوشا آماوا، آیرلشو طوغریسی همان ایسکی
حمام ایسکی تاس بولاده قالا.

املا مسئلهسی!

بو حقدده نیقدر کوب یازلسه ده یا که نیجدلی کوب یازشسه قده،
قلم هنوز طوقتالاسی کیلمی. چونکه بو مسئله بزنگ ایگ اهمیتلی
و شونگ ایله برابر ایگ قرارسز هم ده ایگ بوتالچق و چوالچق
بر مسئله مز بولوب قالدی . شونگ اوستینه بو . . . باشمزدن
آیاغمزغه قدر چولغاب آغان و بیک تیزلک بلن اوزلری حقدده
قطعی و عمومی برقرارغه کیلومزنی کوتوب طوراطورغان نوشته گی
مسئلهلرمزنگ ده ایگ برنجیسی .

ادیاتمز بیک کوچه یوب، کیلکه یوب کیمهس بورون بونی
هر حالده بر تورلی حل قیلوب اشن بتروب قویو لازم .

بزده املامز حقدده فکر یورتو ، سویله شو و یازشولر
بوندن ۲۵ - ۳۰ یلر اول باشلانیدی وئه لی بولسه دوام ایتدیگی
و حتی صوگئی اون یل اجنده بو حقدده غی مذاکره و مباحثه لر
بیکره کده قزولانوب غزته و ژورناللارمزنگ کوب صحیفه لر
اشغال ایتدیگری حالده، اول طوغریده هنوز قطعی و توبلی بر
فکر و قرارغه کیله آمادق و المیمز. بو حقدده هنوز بر «اجماع»
کورسه ته آلودن محروم تورامز .

ایرینگ یاخود سویکلیسینک آرتندن ازلهب کیتهرگه ده اویلی .
لکن آنک قای یرده لگن بلمی. نهایت یوره کلری ایرله . بتون
وجودی صوغه توشکان کاغد شیکلمای ئری . نهایت تیره ن بر
صولش آلاده، اولگی سعادتی و قتلرن اویلاب دوتارن چالا باشلی.
ماضور و موکلی کویلر تابا .

غایت نهچکهرگان کوگندن، غایت نازک معنلرنی نظمه قویا.
مونه شوندن :

عجایب کیلمه دک یارم، یولکغه بارغودیک بولدم
قولمه قوش پچاق آلوب، یوره کنی بارغودیک بولدم

شعری کیلوب چقا .

ایرینگ اولگانگندن یا که ترکلگندن هیچ بر خبر
آلا آماغان سیلی اول باشقه ایرگه ده چقمی. همان کوه . لکن
یلر آیلر اوتوب خاتونتگ قارتلق دوری یتته. کوب یغلی یغلی
نورلی کوزلرندده آیرلا. شوندن صوگ :

یارم آطلانوب کیتدی، قامچی یانیده کیتدی
اوز یورتم دیگان بلن جمیع غربت میگا یتدی

سیم سیم آرالاب سیم سیم آرالاب دربانی بویلاب (۱)
ایکی کوزم بسیر بولدی من یولکغه فارالاب (۲)

دیگان شعرلرنی یاروب صالا .

کم بله آنک سویکلی ایری بلکه آنده باشقه بریارتاباندردده:

روماله قارا دودن یار بیلگه قسدرم

سنگا بیرگان کوگلمنی آلتی بولدی یاندرم

دیب جرلی طورغاندر. یا که غربنده قلوب مانندن، آط - طوتندن
آیرلغاندرده :

باردم دریا کیچکانی، اولتوردم صواچکانی

کیلسه یارمدین خبر قاناتم یوق اوچقانی

دیب آه واهلر بلن کوکرنی کوکره ته طورغاندر .

موندن آگلشلدغینه کوره آلتی شهر خلقدده اولدهرهک

«سویو سعادتی» خیلی کوچلی بولغان ایکان . مونی :

لیلی مجنون شاخ ایگلدی یار ایگمایدنر مگا

یا کیلوب آغل بوجانی یا کوکل بیرگل مگا .

شعری بلن اثبات ایتو یگره کده اوکای . شاعر ایتته : مین سینی

(۱) سیم سیم یاخود سیم - دریا بویلرندده رطوبتی یرلرده

اوسه طورغان بر نباتدر .

(۲) بسیر - کوب یشلاو سبیلی کوزنگ ضمیمه نووی، کورمه سلک

درجه گه کیلوی .

مسئله شول حل ایتمه گن کونجه گنه تیک طورسه؛ اوزی حقدنه قطعی و عملی یا کئی بر برایش قیلو اوچون «اجماع ملت» یا که «اجماع امت» لازم ایکنه نلگینه رغما، بعض بر جسور شخصلر طرفندن باشباشتاقلق کورسه تلمه سه؛ ملتنگ بتون علم اهللری، معلملری، فیلولوغلری، ادیبلری، محررلری و بصیرت ایهلری و خصوصا شول مسئله ننگ اوز اربابی هم متخصصلرینگ اجماع و قراری ایله اشلنه چک اوردنه، غیر مشروع بر جسارت ایله مسئله نیزگنه حل ایتلوبده مکتبلر بو ساغاعندن اوزوب پارنار اوستینه منوب اوطورماسه تاغی بر حل ایدی. اول چاغنده ونگ اوچون آرتق خفالانماس هم مسئله ننگ بختسزلگی ایله حکم ایتمه ده آشعماس ایکن.

لکن مسئله آیرم شخصلر طرفندن عموم نظرنده مطلوب بولماغان بر روشده مکتبلر من اچنده حل ایتلوب بارا. آنه شوگا یگره ک جان آچی .

املا مسئله مزده تورلی شخصلر ننگ بولای غیر مطلوب بر یولغه اوستره ولرینه بو حقدنه حاضرگیدن کوب ناچار وچوالجق بر روشکه کرتوده بته کچیلک ایتمولرینه سببده، املامز حقدنه عموم طرفندن بو کونجه قدر هنوز قطعی بر قرار قبول قیلنماوی، قطعی بر حکم بیرلمه وی و شوک عمومی ره وشده عملیگه قویلا آلمی طور و ویدر .

املامزنی حاضرگی حالتندن بر آزاوزگه رتوب یا کراتامزنی بو - کیره کمی؟ ادبی شیوه مزده «ایشتلگه نجه یازو» نی (بر آز استننازایله) و املامز ننگ اصلاح ایتموور تلیمزنی بونی کیره کسنه مزنی؟؛ الله شول حاضرگی مطبوعه مزده کتابلر مزده، غزته و ژورناللر مزده قوللانغان تورلی املامز ننگ اوز باشلرینه تورلی طرفلرده خوجالق ایته بیرلرینه بالاتفاق قرار بیره مزنی؟

هر حالده شول ایکی جهنتگ برسن نق کسدروب قویارغده شونگ بلن املامز مسئله سن حاضرکه بر تورلی اوزره رکه و کوز آلدمزده غی فوق العاده و قوعات و انقلاب سیلی آرتق اهمیت کسب ایتمو کینکن باشقه مسئله لر مزگه کامل جدیت ایله نق طوطونورغه کیره ک .

درس کتابلری یازوچیلر مزده حاضرگی کونده عمومی و قطعی ره وشده بر «اجماع» بولماو سیلی، املام مسئله سنده تمام آبدرا شده لر. کتابلرن نیندی املابن یازوغده بلمیچه جوده ب بته لر. قسقه سی شول املام مسئله سی ایله مه کگیگه عذاب چیکسیت ایندی. بونگ چوالجقلغندن، بوزو قلعندن هیچ بولماسه مکتبلر مزنی قوتقاریق . بونگ چوالجقلغنی ایله هیچ بولماسه معصوم صیلر مز ننگ باشلرن نه یله ندرمپک .

بره ر جیلش و کیکش مجلسی یاصاب، املا مسئله مزنی اورا چهراق یول بله گنه بولسه ده بر تورلی قطعی حل ایتمو قوبوغه حاضر بیک وقت ایندی: جیلشوغه ایرک !

شول املامز غی تورلیدکینگ شوملغندن توکلیمدر، که حتی بعض بر غزته اداره لر مز، غزته مز ننگ املامز بلن یازاماغان، دیب دائمی مخبرلرینگ ایگ مهم خبرلرن ده باصا آلماعانقلری حقدنه غزته لر نده اعتذار بیان ایتملر .

مکتبلر مزده عموم طرفندن قبول ایتمه گن یا کئی املالر عملیگه قوبولوبده شول مکتبلر مزنی تمام ایتمو چغوجی بهش اوسمرلر مز ننگ یازولری کیله چکده شورلای، به غزته اداره لری یا که باشقه لر طرفندن بر تقالانوب باشلاوب طورلسه بونگ عاقبتی نی بولور؟ درست املامزنی اساسندن اصلاح طوغریسنده نوغای بک و ع . آلیارف هم باشقه لر کبی جدی و اوزینه کوره مستقل حرکتلر بولوب اوندی. مگر آلا مکتب اچنده توکل . مکتب طشمنده و مطبوعانده غنه بولغان مشروع حرکتلر ایدی آلا علمی و فنی جهنتدن قیمتی اثرلر میدانه کیلتره طورغان فایده لی حرکتلر ایدی. اوزنجه بر غایه املگه مالک آیرم شخصلر ننگ آیرم بر تجربه لری ایدی .

واقعا املا وتل مسئله سنده اوزینه آیرم بر مسلک آیرم بر قرارش، آیرم بر فکر و قرارغه مالک بولغانلر مز ننگ هر قایوسی اوچورده آندی مشروع و علمی بر یول ایله حرکت ایتمو هم شول ره وشچه املامزنی اصلاح طوغریسنده اربابی طرفندن تورلی مأخذ و رهبرلر حاضرله نو بیک ممکن و مطلوب ایدی .

ایدل بویی تورک - تانارلرنده اوزلرینه مخصوص برادیات و مطبوعات طووب حاضرده آنه شول ادبیات آشفج ره وشده اوسه . اورچی هم بیک جیتزلک ایله کیکه بوب بارا . بو یا کئی ادبیات و مطبوعات تاریخی کوچلی بر سبب ایله ایدل بونینده غی تورک - تانارقیللرینگ تورلی شیوه لری اچنده توبلیره ک، تاریخیره ک، درسته ک هم آهنکلیره ک حاصل باشقه لر نندن هر جهنتن ممتاز قراق بولغان برسن آلفه سوروب، شونی اورینگ ادبی و عمومی شیوه سی ایتمو بیهردی. ایندی اون جنلابده اوزینگ موقعن تورلی نغممار ایله تمام نغوتوب اولگردی هم ده اول. باشقه شیوه لرگه اوزن تمام آغا ایتمو تانونا آلدی حاضرنده ایسه بوتن همه شیوه لر آگا اختیارا عرض اطاعت ایتموکه مجبورلر؛ آنک آرتقلن واساسلیراق بولوون اعتراف ایله بیعت آگا بیرکه نلکری میدانده . شول حالده املامزنی اصلاح مسئله سی ایله شغلله نوچیلر مز اوچون بو جهنتن چوالشوغه یول بولماسه کیره ک. شونک اوچون املانی اصلاح مسئله سنده Фонатека ننگ اساس ماده سی موجبنه

معلوماتی اساس و مبدأ اتخاذ ایتمک، - تعلیم و تربیه ده احوال روحیه حقیقه کی تدقیقاتدن استفاده ایتمک، اویره تله طورغان نرسه لرنی بالذات بالارغه یازدرمق و کشف ایتدرمک کبک اصولترینک واضع اولی حکمنده در. گرچه بو اصولرنی پهسته لوژیدن نلک نوشونگه نلر یوق توکل ایدی؛ جمله دن بریسی فرانسه ده «ژان ژاق روسو» گیرمانیاده «قانت» بو مسئله لر برله پهستالوژیدن نلک ذهنلرن اشغال ایتمشلر؛ شو قدریسی بارکه آنلر بو خصوصلرده نظریات صرفه دائره منده قالمشلر؛ بو نظریاتی بالارل تربیه سینه تطبیق قیلوغه فعلا تشبث ایتمه مشلر. شونگ اوچوندرکه حقیقتدن یراقلاشوب، تورلو خیالاتقه نوشملر...

پهسته لوژی ایسه نظریات ایله گنه اکتفا ایتمه پنجه ملاحظات و نظریاتی فعلا تطبیق غه چالشمش؛ شو نلک اوچون هم حقیقتدن یراقلاشماسلق غه هم ده - تماس حقایق تاثیریری برله نظریه لرنی توسیع و اکمال ایتمکگه موفق اولمشدر.

بو سبب ایله درکه پهسته لوژی مکتبلرده تدریساتده صوگفی عصرلرده و قوعنه کیلمش تجدد و انقلابنک ایگ قوتلی باعثی دیب تلقی ایتلمکده در...

غریبدرکه بو، بویوک و مهم تجدد و انقلابنک باعثی بولش پهسته لوژی اول قدر ذکی و عالم بر ذات توکل ایدی، حتی بر درجه که قدر صافدل و اداره - ز ایدی. شولای بولا طوروب نرسه بولدی ده بو ذات بو قدر بویوک بر موفقیت گه و بو قدر مهم بر تجددگه باعث بولدی؟..

منه بو مسئله نی حل ایتو اوچون، آنک حیاته، سرگذشته، طرز مساعینه قارارغه تیوشلیج.

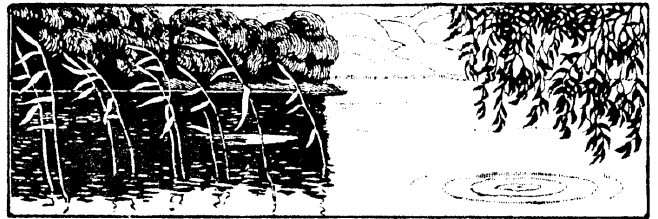
پهسته لوژی، «اسویجره» ننگ «زوریخ» شهرنده ۱۷۶۶ سنه میلادیه سنده طوغدی. بیش باشنده ایکن آناسندن یتیم قالدی، یالغز آناسی برله دادیسنک شفقتای قوجاغنده، مرحمتلو قوللرنده تربیه له نوب اوسدی. آلرنک تربیه سی آرقلی پهستالوژی ییک حساس و صاف قلبی بر حاله که کیلیدی.

پهسته لوژی، شول زمان «زوریخ» ده کی مکتبلرنک ایگ بیوکی حساب ایتلگن «قولله ژ» ده تحصیل ایدی. ایگ اول مأمورین روحانیه مسلکته کیرمکنی استه سه ده بالاخر، بوندن صرف نظر ایتوب، حقوق ایله، شغلله نه باشلادی. پهسته لوژینک نمایلاتده کی بو اوزگارو «ژان - ژاق روسو» ننگ افکار و نظریاتی تاثیریری ایله بولدی. «پهسته لوژی» بو، بویوک متفکرنگ «مقاله اجتماعیه» و «أمیل» اسمندن اثرلرنی اوقور، اوقوماز مسائل حقوقیه غه جذب ایتولدی و جمعیت بشریه نی اصلاح ایتمک اندیشه لری برله فکرله نه باشلادی. اکمال تحصیل ایتگن گه قدر

«ایشنگه پنجه یازو» قاعده سینی (بعض بر آرنه استنثار ایله) عماگه قوبوده کوب مشکلا کسیرگه اوچرالمایه چقدر. هم «ایشنگه پنجه یازو» دیودن مقصود، شبهه سزادیات و مطبوعاتمزده امتیاز قازانغان و عمومی شیوه مز بولوب تامرلانغان ادبی شیوه مزده ایشنگه پنجه یازو دیگن سوز بولغانن آگلاوده جتن بولماسه کیره ک.

(آخری بار.)

معلم: عبدالرحمن سمدی. «بوگوله».

مسلك عشقی و فداكارلىق

(پهسته لوژی)

انسانلر په شه دکر پنجه عقلری اوسه. فکرلری که ملله نه بارا. عقلنگ بو قدر اوسوب، فکرنگ تکامله نووی سایه سنده انسان اوزینک «حق» دیب طایغان یولن اوزینه بر مسلك اتخاذ ایتوب آلا. دیمک اوزینک حق دیب، تعقیب ایتوب آغان بو مسلکی اوچون نه قدر آور مشقتلرگه اوچراسه ده توزه. صبر و تحمل ایته... طوتقان مسلکی آرقلی مقصدینه غایه آمالینه ایریشو فکرنده بولا. مخالفلری ایله کوره شه، طالاشا، طارتشاش... مثلاً: مین فرض ایتیم: «سانسیالیست ربوالوتسیونیر» مسلکن اوزم اوچون نق، ملت اوچون فائده لی بر یول دیب قبول ایتمه البته شوشی مسلکنگ دشمنانی بولغان، «کادیت»، بورژواز «آناخیست» لرغه قارشى طورو و ممکن قدر مسلکنی یوزگه چقارو و شول یولده فداکارلق کورساتو میگا لازم. دیمک بو مینم ایمان مجبور ایتکن وظیفه م...

اوزینک جن مسلکندن آداشوب، وظیفه سن حقیله ادا قیله آلمانگن کیمسه. کیره کیم بولسه ده بولسون، مطلقا کشیک دن یاسندن چقارلغان صانلق آدمدر.

شو برکه قدر یازدینم کیچت بر مقدمه م برله ادیب ساطع ییک حضر تلرننگ «اسویجره» ننگ مشهور کشیلرنندن «پهسته لوژی» ننگ اوز مسلکی حقیقه کورسه تکان فدا کارلقلرن «تدریسات ابتداییه» مجموعه سینه یازغان مقاله سندن تاتارچه غه کویجره م:

- پهسته لوژی تدریساتده دائما محسوسات و بدیهیاتدن باشلامق، بوتوز، درسلرده بالانک طوغریدن طوغری غه یقینا ذهنلری ایرشه چک

ایک کوبرهک «ژان-ژاق روسسو» نگ نشریاتندن ملهم بولغان «سوسیئنه ته لوه نیک»، اسویچره جمعیتینه کیردی و جمعیتنگ ناشر افکاری بولغان مجموعه که یگرمی بر یاشنده ایکان وقتنده شدتلی مقاله لر یازا باشلادی. مقاله لرینک برنده حاکم لر که قارشی اور بر تل یوریتووی سیبلی فکرده شلری برله برلکده توقیف ایتولدی.

«پهستالوژی»، شول وقت غه قدر بوتون و قینی سیاسات برله شغلله نوب اوتکه رسده، اولم نوشه گنده یانقان بر دوستینک خالصانه نصیحتنه قولاق ییروب سیاستدن یوزدوندردی و زراعت علمی برله شغلله نه باشلادی.

پهستالوژینک بو صوگنی فراری و بو صوگنی خط حرکتی ده «ژان-ژاق روسسو» نگ، فکرلرندن طوغان بر نتیجه در. «ژان-ژاق»، حیات زراعت و حیات دهقانچیلک که بویوک بر حرمت و مجذوبیت کورساتور ایدی. حتی مسلك انتخابی خصوصنده فکرینی صوراعان بر «زوربخلی» که «حریت مملکتنده انسان ایکنچیلک برله شغلله نور که تیوش» دیگان ایدی.

«پهستالوژی» اوزدوستلر نندن بریسینگ آتاسندن بورچه آچه آلوب، بر ایگنلک یر آلدی ده شونده ایگون ایگه باشلادی. فقط موندن یاخشی حصول کیتوره آمادی. موندن صوگ صیر باقوب سوت ساتوغه طوتدی لکن، برنده صیر اوچون اشارلق اولن بولماغانلقدن بوکسبی ده برکاتسز بولدی. شولای بولسده اول اصلا مایوس بولمادی و صنایع ایله شغلله نوگه قرار بیردی. اوزینک برنده اشله تو ایچون زاوود تاسیس ایتوب مونده فقیر بالارنی اشله ته باشلادی.

پهستالوژی بالار برله قاتشوب اش اشله وی سیبلی آرنی تعلیم و تربیه ایتوب سفالتدن قوتولدر املینه توشدی. فقط بو زاوودنی اداره ایتو هم آورلقلر کورو اوچون، «انسانیت محبارینه!» خطاب ایتوب بر بیاننامه طاراندی. بویاننامه آلتی یلق معیشتینی و نشبئاتده موفقییتی تا مین ایتارلک قدر وظیفه ییروب طورولرینی اوتندی. و بوگا مقابل تربیه سنده بولا طورغان ایر و قز بالارغه تعلیم و تربیه ایتونی اون یل نهایتنده آغان آچه لرینی بوتونله ی قایتاروب بیرونی وعده ایدی.

بو بیاننامه که کوره پهستالوژی، بالارغه او قوب یازمقنی، و حساب علمن بلمکنی اوگره تدکدن باشقه ینه ایر بالارغه زراعت عملیاتی، قز بالارغه اوی اداره سی برله باقچه زراعتینی ده تعلیم ایته چک ایدی. ایکنچی عبارت برله ایتکانده بالارغه هم علم و همده هنر اوگره ته چک بره و سسه، معلوماتینی صنعت ایله امتزاج ایتوب، آلرنی حیاتقه حاضرله و اوچون بر «تربیتخانه» . . .

وجود که کیتوره چک ایدی. پهستالوژی طرفندن نشر ایتولگن بو دعوتنامه که موافق پهستالوژی که آقچه هم بالار تبولدی و مریلککه باشلادی. پهستالوژی، بو روشده، تربیه و صنعت برله شغلله نوگه قناعت ایتمی، ساتو آلو برله ده شغلله ندی و اوزینک زاوودنده اشله نگان نرسه لرنی بازارغه کیتوروب ساتادر ایدی.

بو قدر اشلرنی بردن اداره ایتو ممکن اش توکل ایدی. شونک اوچون پهستالوژی، بو اشد باری بیش گنه یل ثبات کورسه ته آلدی، صوگندن اش یوزولوب اعلان افلاس قیلدی. خلقنی و بالارنی فقیرلکدن قوتقارو اوچون، بیش یل دوام ایتکان اشینک نتیجه سی باقرو تالق بولدی. سفیل و پریشان بر حالده قالدی و اول کشیلرینک مسخره قیلورینه اوچرادی.

پهستالوژی، شوشی فقیرلکندن ده امیدسز بولمانی، محررلک ایتار که باشلادی. حکایه لر، رومانلر، رساله لر نشر ایتوب، بر مجموعه موقه تاسیس ایدی. رومانلر نندن بریسی «له نوناروژه ترود» اسمنده کیسی اسویچره ده، گنه توکل بلکه گیرمانیه نک هر طرفنده بویوک بر رغبت کوردی و پهستالوژینک شهرت قازانماسینه سبب بولدی. بو وقتده پهستالوژی، ایسکی امللر نندن واز کیچوب «تربیه عوام»، «تربیه اطفال»، «اصلاح مکاتب» مسئله لر برله شغلله نور که باشلادی. بو خصوصده کی فرضلرینی دنیاغه چیقارر اوچون طوتاشدن اون سیگر یل وقت اوتکاردی. بو امل و امیدلرنگ دنیاغه چیقوی و «مریلک» حیاتینگ عودت ایتوی فقط «له نوناروژه ترود» نگ نشرندن اون سیگر سنه صوگ وقوعه کیلگن «اسویچره انقلابی» نتیجه سنده گنه ممکن بولدی.

اسویچره ده جمهوریت توزولگاندن صوگ پهستالوژی بر یتیم خانه که مدیر بولغان ایدی.

پهستالوژی، بو اورن اوچون یلک شادلانندی و کمال اشتیاق بلن وظیفه سن ادا ایتوگه طوتندی. مؤسسه ده یتیملر تربیه سی خصوصنده شول درجه ده فدا کارلقلر کورساتدی که یلک آزغنه بر مدت اچنده «یتیملر باسی» عنوانی آلوغه استحقاق کسب ایدی. پهستالوژی اوزی تصور ایتکان اصوللرینی مکتبلر ده تجربه و تطبیق اوچون حکومتدن مساعده صورادی «برتو» مکتبنده کی تجربهلری موفقیتی چیقدی.

پهستالوژی، بر تربیه «ایستیتوت» ی تشکیل ایتوب اوزینک اصولینی معلملر آراسنده نشر ایتو باشلادی. لکن پهستالوژی بو یرده ده کوب مشکلکلر که اوچراب مؤسسه نی اوج یلدن آرتق دوام ایتدره آمادی. ۱۸۲۰ نچی یلده حکومت اوزکارو سیبلی ایستیتوت باهلدی.

«آمریقا آچوچی» دیگج باشقه بر نرسه کو گل که توشدی. جیهلر آراسنده بولسه ده شونی قسدروب کیتونی لازم تابامز: قویاش بایوش طرفنده محیط دتزی اوطراونده زور بر اقلیم بارلینینی مسلمانلر (عربلر) بله لر ایدی. آوروپاده غی آمریقانی نابوچیلردن مقدم عمر سورگان شریف ادریسی هم ده فضل الله العمرینک بو حقه یازغان سوزلرندن واسطه سز آلتغان نقللر بار. بو نظری جهندن.

اندلس مملکتنده گی «لشپونه» شهرنده «المغرورون»، «المغرویین» دیب معروف بولغان یاش عربلرنگ شوشی مملکتتی آچارغه یورگانلکلیری، کیمه لر یاصاب آرق و صولر آلوب محیطغه کروپ کیتکالمکلری معلوم. مونسی عملی جهندن.

قولومبه، آمریقانی آچمه آنده بر مملکت باریشی اوزی کشف ایتو سیلی توکل بلکه عربلردن نارالغان خیرنی ایشتوب کنه یورگان ایدی. حقیقت حالده قولومبه عربلر قیلندن یا کا بر مملکت نابو ایچون محیطغه کرگان کشی ده توکل. بلکه هندستان غه بارو قصدی برله دیگسگر که کرگان ایدی. آمریقاغه باروب چیقاتندن صولتده اول عربلر بلسگانی بله آمادی بلکه هندستان غه باروب چیقدم دیب بلوب یوردی. قولومبه نگ آمریقانی نابوی، اتفاقی و تصادفی بر نرسه ایدی شولای بولغاچ قولومبه، خاطرلر که خیالرغه کیلمگان بر نرسه نی اوز باشی برله اویلاب ناپقانده شونک رهبرلگی برله هیچ کیم که معلوم بولماغان یا کا بر اقلیم آچقان بولادرمی؟

البته بولمی، اول بلکه ایسکی ازلردن کنه یورگان، اولگی کشیلرنگ اجتهادلرینی غنه دوام ایتدرگان بولادر، لیکن ایندی آوروپالیر قولومبه نگ بواشیننی بتونلای یا گابرایجاد، خاطرلر که توشمه گان براحتراع قیلوب کورسه تملر.

«علم اجتماعی» ده شولای. موندن ییشبوز یلر مقدمه ابن خلدون سویله گان یازغان بر مسئله نی مونلر یا کا بر علم یا کا بر فن ایتوب کورسه تملر.

ابن خلدون نگ فکری درست بولماونگ ضرری یوق. اشنی یا کا باشلاغان کشی ده درستی ده خطاسی ده بولورغه ممکن. حکمت درست سویله ده توکل بلکه شوندی بر مسئله نی «فی» روش که قویوب، تاریخ فلسفهی صفتی برله سویله ده.

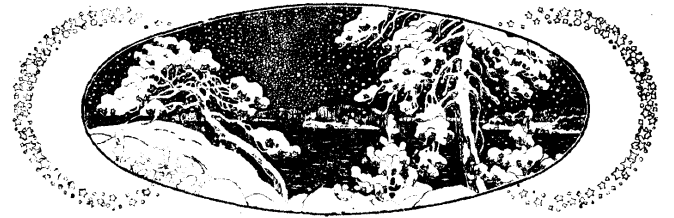
درست، ابن خلدون نگ استطراد برله برریت قدر سویله گان مسئله سینه بو کونده گی آوروپا عالملری باشقه فلردن آروپ اوزینه مستقل بر علم روشینه کیتورگانلر. کوندن کون کیگایتوب، زور ایتوب طورالر. ایتا کلرینی بیگ بر اقلرغه صوزالر. متخصصلر بیتشدرلر. بو نقطه دن مونلرنگ ماقتانولرینه اورن بار،

بختسز به ستالوژی، بیک صافدل وسهل الاغفال بولغانلقدن به شلک دورندن آلوب قارتاق زمانینه قدر عمری فلاکت برله اوتدی بیک کوب اسناد و افترا رغه و بیک کوب تجاوزلرغه اوچرادی حتی «شارلاتاناق و اخلافسزلی» برله اتهام ایتولدی.

وفاتندن صولک شان-شهرتی ینه دن بر نیچه مرتبه کورتالیدی و کوب یرلرده نامینه هیکلر قویلیدی. «اسویچره» نگ بعض قانطونلر نده ابتدائی مکتبلرینه «به ستالوژی شوله» اسمی یرله در. طریسه - طریسه. چالیسه - چالیسه خیات میدا بندن یوغالغان بو بیوک آدم، بو کون هر طرفده گی مکاتبنگ مؤسسی حساب ایتولنه در. به ستالوژی ۱۸۲۸ نجی یل ۸۱ یاشنده وقت ایتدی.

میر محسن شیر محمد «تاشکند»

«اوا» مدرسه عالییه دینییه ده.

قارت ملتله اوله لر، یاش ملتله طووالر

بزنگ بو کونمزدن یش یوز یلر مقدم عمر سورگان ابن خلدون، اوزینگ مشهور تاریخنگ مقدمه سنده دولتلرنگ عمرلری حقنده اوشبو مضمونده بر سوز سویلی:

«دنیاده طوروچی فردلر، شخصلرنگ طبیعی عمرلری بار. شول مدت تمام بولغاندن صولک کشیلر دنیادن کوچار که مجبورلر. شول قیلندن دولتلرنگ ده طبیعی عمرلری بولوب، شوندن صولک دولتلر بتلر، منقرض بولالر. کوبره ک وقتده دولتلرنگ عمرلری یوز، یوز یکرمی یلردن اوتمی».

ابن خلدوننگ اوشبو سوزینی کوچرودن مقصودمز، بو مسئله ده ابن خلدون صابت ایتکان، آنک سوزی ایندی بز که دلیل «دیپ توکل» ابن خلدون، اوشبو دعواسینی اثبات ایتار ایچون دلیللر کیتورسه ده بعض بر قاعده لر توزوب چیقارسه ده بو مسئله ده اصابت ایتمگانگی معلوم. بلکه مونی کوچرودن مقصودمز آوروپا خلقلرینگ: «بزنگ عالملمز شوشی عصرده غنه «علم اجتماعی» اسمنده یا کا بر علم چیقاردیلر و آدم بالالری کونمگان قیمتلی بر هدیه کیتوردیلر، شوشی علم، ذهنلرنگ نورلانیونه. فکرلرنگ کیگایونه یاردم یردی» دیپ ماقتانولری و آمریقا آچوچیلر قیلندن شاپر نولرینی کورساتوگنده در.

ملت كياوب چيقاده حكم سوررگه باشلى . قارت بر ملت اولم توشه كينه كردى ايسه شونگ عائنه سیده ، تريه سنده طوروجى واق خلقلر اوز آرلرنده ملت بولوب چيقارغه ، اولگان ملت كه وارث بولورغه حاضرله نالر .

ملت اولوى سيبلى علم و هنر اولمى ، بايلىق يوغالمى ، دنيا خراب بولمى . بلكه همه سى يا گارا ، ياخشيلانا . وارث بولغان ملت ، وفات بولغان ملتدن بيك كوب الوش آرتق ، همىلى وغيرتى بولا . سوزنگ قسقه سى شول : قارت ملت اولو ساعتى برله بيك کوچلى ونشاطلى يا گارا ملت طوار قارت ملت نك يوز يل باروب يتمگان مقصودلرينه مونلر بيك آز زمانده يته لر .

۳ «علم اجتماعى» قاعده لرینه كوره ملتارنى انقراض غه آلوب بارا طورغان سيبلى مونلر : (ا) جنسلك قوملك يوغالو . بعض برملتار ، ايكنجى برملتار آراسينه كروب آرالاشوب كته لرده شونده يوغالوب يته لر . بواش ايندى شول قانشوجى ملت نك اولوى بولا . اما شوشى اش سيبلى تگى (قاتوشلغان ملت) زوراي ، كوچله نه ، نسل يا گارو سيبلى بتونلاى يا گاروب ، اوسوب كته در . (ب) اقتصادغه زعايت ايتماو . برملت اكرده اوزينك جفشينى ، كيويه قاراب طونماسه ، آشاو ايچو ، كيوم سالوم ، يورو طورو ، بابارنده عادنچه قيلانماسه اول ملت فقيرله نه ، كوكلنى توشه ، اش اشلى آلمى ، حركت كورسه نى وشول سيبلى معيشت بوزولا ، شونگ آرتندن ملت اوزى ده اوله . نالوغلر نك كوبا بولرى ، تيمور يول و پاراخود پيليتري نك چامادن طش كوتارولورى ، پوچته وتيلغرافلر نك بهالارى آرتوى همه سى ملت نك اولم خبرلريدر . (ج) اخلاقسزلىق . كولته نى كولته ايتوب طوتوجى نرسه ، قسوب باغلاغان باو بولغان بيك كوب خلقلارنى برملت حالينه كيتورگان نرسه ده «الف» هم «محبت» در . حقيقى «الف» . خالص «محبت» بارى عائله ايچنده كنه بولغانلقدن هر بر فرد عائله كه باغلانو وعائله نى مقناطيس ايتوب طوتو كيره ك . اكرده عائله ، بتونلاى بولماسه يا كه عائله نك فردلرى عائله ايچنده كى راحتلر كه قناعت ايتمى راحتى عائله چيتمده ، اوى طشنده ازله ب يورى باشلاسلر عائله ، جن معناسى برله عائله بولمى . ملتار ، عائله لردن توزولگان سيبلى عائله سز مات بارى وهمى بر نرسه بولوب ايگ اولگى داوول برله آوا ، واتلوب يوقغه چيقادر . بوسوزنگ قسقه سى شول : سفاهت ، ملتار نك وباسى بولوب ، شوگا مبتلا بولغان ملت عمر سوره آلمى . اوله در . (د) ضعيف ملتار كه ظلم ايتو . كوچلى بر ملت ، اوزى برله بر كه عمر سوروجى ضعيف ملتى قساو آگا ظلم ايتو باشلاسه ، بو ايندى مذكور زور وكوچلى ملت نك اوز باشينه بولادر . كوچلى ملتار نك انقراضلرينه ، اولولرينه باشقه لرنى جفلاو قدر اثرلى نرسه يوق .

اما آنلر طرفندن دنياعه چيقغان يا گارو برفن ، يا گارو بر علم توكل . بومستله ده «دولتار» سوزى برله «ملتار» سوزى آراسنده كوب آيرمايوق مونلر نك برسيني ايكنجيسى اورنده بورتوممكن . «علم اجتماعى» قاعده سينه كوره اوشبو سؤللرغه جواب بير وكيره ك :

۱) هر بر زورايغان ملت نك صوكنندن بر وقت تارالوى (منقرض بولوى) لارم براشمى؟ .

۲) ملتار نك تارالولردن نيندى نتيجلر چيقارغه ممكن؟ .

۳) ملتار نك تارالولرينه وقوتدن توشولرينه سيبلى نيندى نرسلر؟ .

۴) «ملتار نك تارالولرى» اسملى خسته لك كه دوا قيلو وشول سيبلى انقراضدن صاقلاو ممكمنى؟ .

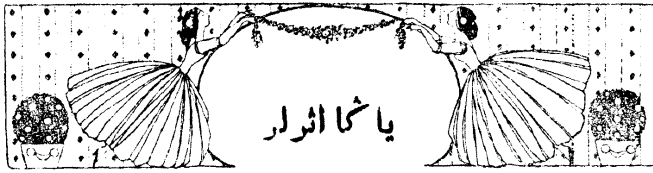
«علم اجتماعى» بو سؤللر نك هر برندن اوزون بحثلر ايتكاندن صوگ اوشبو جوابلارنى بيره در :

۱) ملتار و جماعتلر نك تارالولرى طبيعى و لازم براش . كشيلىر اولوب يوغالوب كيتسه لر ملتارده اوله لر . يوغالارلر . شونگ ايچون بونرسه حقنده قايفو يوتارغه ، آه اوررغه حاجت يوق . كشيلىر (فردلر) اولوى برله جماعتلر ، ملتار حكومتلر اولوى آراسنده غى آيرما ايسه بارى كچكنه حادثه برله زور حادثه آراسنده غى آيرما قيبندن كنه . فردلر نك اولولرى كچكنه حادثه بولسه حكومتلر نك اولولرى زور حادثه سانالا . زور حادثه سانالوى ده بارى خلقلر نك زور ملتارنى «شولاي و طورورغه دوام ايتارگه تيوشلى» ديب وهم قيلولردن غنه كيلگان بر نرسه . حالبو كه جماعتلر ، ملتار و حكومتلر نك اولولرى بيك طبيعى اش مونده برده عجب نرسه يوق . فردلر ، دنيا ده بويرلر ، باشيلر ده كونلر نك برنده اوله لر . ملتار و حكومتلر ده شولاي .

ملتار نك ، جماعتلر نك اولولرى نيندى نرسه دن عبارت ؟ بواورنده شونى تعيين قيلوب كيتو كيره ك .

ملتار و جماعتلر نك اولولرى ، برينى برينه باغلاب طوراً طورغان باونك اوزلوندن عبارت بولوب . ايچده يا كه طشده بولغان بعض برعامللر ، سيبلى برله جماعتلر نى بربرينه باغلاب طوتا طورغان باو اوزلسه . شول ملت تارالوب كته و اولگان حساب ايتوله . ۲) ملتار ، جماعتلر اولودن فردلر نك اولولرى ، بتولرى لازم توكل . فردلر ايسان قالدورغه ده ممكن . حتى بعض وقت جماعت و ملت اولوى سيبلى فردلر كوچله نه ، قوت حاصل ايتو . بيك شوب كشيلىر ظاهر بولادر .

جماعتلر ، ملتار اولو طوغروسنده كللى بر قاعده بار : اول ايسه زور بر ملت اولدى ايسه شونگ اورنينه ايكنجى برباش

شریعت اساسی

فاضل محترم موسی جارا اللہ حضرت لرننگ «شریعت اساسی» نام اثر لرنی اولندن آخرینہ قدر تمام لذتہ و تام سرورلہ اوقوب چیقدم. اثنای قرائتہ دہ تا بقان تا اثر اتم ننی تشکرا و ترغیباً «شورا» غہ بازار غہ جسارت ایتدم. بو ترکیبلی مبارک کتابک، هر سوزین اوقوغانمده، روحم تمام شادلانندی و قلبیم نورلانندی، وجدانم شوقلانندی، حسیاتم اویانندی، یعنی علوم و معارف گہ، خصوصاً شریعت اسلامیہ اسرارینہ روحم قوشی پرواز ایدہر گہ تیرہندی. هزاران شوقلانندی، ذوقم آرتندی، معرفت طلبندہ اجتهادم و سعیم صد ہزار اولدی. سرور و حسرت تامچیلری کوزلرمدن تامدی. بو روح غداسی بولغان کتانبی، هر بر استاذ و عالم لریمز، محب علم بولغان طالب لریمز کمال ذوقلہ مطالعه و استفادہ ایتسہ لرمسلمان اولادلرینک کوزلرینی آجوب دینلرینی انوار اسلاملہ نورلاندرسہ لر ایدی. بومبارک کتاب مؤلفی استاذ انکل، مجتہد مطلق، وارث انبی الحق: موسی جارا اللہ افندی حضرت لرننگ کورساتککان یولیلہ، ہمہ عالم لریمز و طلبہ لریمز و ضیالرمز بریکوب اجتهاداً طرشہ لر ایدی، شریعت اسلامیہ تمام اوز صفتیلہ میدانده بارلاق کورنور ایدی دیدم.

امیر بن عبدالقہار «عالمات»

اسرارہ خاتون لرننگ مقرفی

فاضل محترم محمدنجیب توتاری طرفندن ترتیب ایتولگان اثر. بومملکتدہ اسلامدہ خاتون لرننگ حقوقلری حقندہ یازلغان اثر لرننگ برنجیسی بولسہ کیرہک. عبارتتی آجیق واسلوبی ییگل بولغانلقدن عموم ایچون آکلارلق و فائدہ آلورلق. هرکیم اوزی آلوب اوقوسون ایدی. بتونس ۱۶ یتدہ بولوب هر بر مشهور کتاب کیتلرنده صانولسہ کیرہک. اوستینہ قویلغان بهاسی ۳۰ تین.

گلستانہ نرہمہ موسی. اوقورغہ یازارغہ بلوچیلر آراسندہ شیخ سعدی برلہ «گلستان» اسمینی بللمان کشی آز بولسہ کیرہک شیخ سعدی ایران ادیب لرننگ و فارسی شاعر لرننگ برنجی صفدہ غی کیشیلرندن بولغانی کبک، صوفیہ لرننگ و اسلام فیلسوف لرننگ دہ

موکا قارشو: «انگیزار ہندستان مسلمانلرنی، فرانسزلر تونس و جزائر مسلمانلرنی، ایتالیا لرن طرابلس مسلمانلرنی هولاندہ، جاوا مسلمانلرنی حیوان اورندہ بلکہ حیوانلردن دہ تو بان درجہ دہ حقسز طونالردہ اوزلری ہمیشہ دہ کوچلی بولوب باشیلر» دیب اعتراض قیلو اورنسز.

بو دولتر گہ ایتدی آق قورت نوشکان گہ بابتاق وقتلر بار، چاخوتقہ هر کون کوچہ بوب بارا. باری تیک وارملرنک اولگر و ب یتمگانلک لری سیبلی گنہ طورالر. وارملرنک بالغ بولغان کولری، مذکور دولتر و ملتر نیک جان بیگان کونلریدر. عموماً آورو یا حکومتلری، آورو یا ملتری اکر دہ حاضرگی خاقلرینی نوزہ تماسہ و ہمیشہ دہ صنعی مدینتیرنہ قناعت ایتوب حقیقی مدینتینی قبول ایتماسہ لر، دنیادہ اوزون عمر سورہ چک قوملر توکلر. کشی اولدر ایچون یاصاب چیقارغان قوراللری اوزاق طورماز اوز باشلرینہ بیتار. بو قدر فان توکار گہ قومسز بولغان قومنگ دنیاغہ حا کم بولوب طوروی طبیعت گدہ خلاف اش مونلر بتون حرکتلرینی «الحکم لمن غاب» دیگان نیگر گہ بنا قیلوب کیلگانلر ایدی. شول حکمنی اوزلریندہ یورتوچیلر بولور. «الیس الصبح بقریب».

۳) ملتلرنک متقرض بولو خستہ لک لرنہ قارشو چارہ ایسہ شول خستہ لکنک سیبلرندن ساقلانودر. اکر دہ ملتر، دولتر اعتراض علامتلرندن ساقلانسہ لر عمرلری بیک اوزون بولورغہ و بیک یاخشی دنیا کوتار گہ ممکن.

اولہ طورغان ملتلرنک وارثاری بولغان یاش ملتر اوستلرینہ نوشہ طورغان خدمتلر بیک کوب بولادر. دنیادہ بولغان جانلی نرسہ لرنک بتونسینی «حیوان» دیگان سوز آستینہ جیوب بولغان بیک، اوشبو کوب نرسہ لرنی دہ برکنہ جملہ گہ جیو ممکن. بو ایسہ:

بالارغہ ایمان اوکرہ تکاندن صوگ ہیچ یوانمی، اولگان ملتنگ نیندی خستہ لک برلہ اولگانلکینی و شول خستہ لکدن ساقلانو یوللرینی اوکرہ تو. تا کہ بو یاش ملتدہ، قارت ملت یولی برلہ باروب یاردن نوشوب کیتماسون، اوزینی هلاکک دیگ گزینہ تاشلاب خراب بولماسون! . . . ر. ف.

نامه‌نگار روشی. موندن باشقەرل اهمیتلی نرسه‌لر ده کوب. اوقاشهرینه اورنبورغ محکمه شرعیه‌سینه باروچیلر ایچونده باشقەرل ایچون ده کوروواستفاده ایتو تیوشلی.

مرتب‌لری بوکون مذکور محکمه‌ده قاضی صالح جان افندی اورمانوف برله آخوند حجت‌الحکیم محمودوف. اوستینه قولغان حقی برصوم. «اوقا» شهرنده کتاب کییتلرنده و مرتب‌لرنده بولسه کیره‌ک.

شعرلر:

دوستمه!

بو دنیاده دوست‌ده کیره‌ک ایریکتکه؟
آندن باشقه قیلغان اشلر کیاماز ایب‌گه،
هر بر کشی قرن کوزی برله باقسه؟
کیلشمی اول؛ باشنی بوکوب کیتسه‌ک چیتکه.
یقین دوستک بر اش قیلسه یاراماسدای
امید اوزمه کیری ایله نوب قاراماسدای؟
بگت ایردن تورلی اشلر صادر بولور؟
آلتون چقماز توفرافنه آرالاشمای؟
دوست بولور بر یاپراق بولوب یاقلاغاندای؟
جانداي کوروب دشمانلردن صاقلاغاندای
اولسه‌ده ایرلمای برکه یوروب؟
صراطدن توتوشوب آطلاغاندای؟

حسین عابدی

تاتار قرینک فریادی.

ایدی نه قیلماق کیره‌ک؟ ای دوستلرم! طویدور بوکون
دوستلریدن اوزگه هیچ کوز طوتقانیم بوقدور بوکون.
نی قدر بولدی بختسز مسکینه باشم بنم
چاچ بولوب یغلاودن اوزگه برچاره بوقدور بوکون.
اول محبتسز کریم، اول هیچ کوکل سه‌ومز کریم
کورشی ایلدن قویشمه کریم ایچون کیلگان بوکون.
مالینه. بابلیغینه صوقلانیدیار آتام، آتام
باقمیلر فریادیمه نیندی عجب کوندور بوکون.
اول محبتسز نادان؛ باشیده بئکان ایلیگه!
شوندی قارت بری بنی آلماقچی بولغاندور بوکون.

امام‌لر ننددر.

گلستان، اوشبو شیخ سعدی حضرت‌لرینگ تالیفی بولوب،
دنیاده غنی علمی، ادبی تلارنگ همه‌سینه دییورلک ترجمه
ایتولگانگی معلوم. عثمانلی تورکیچه‌سینه ده بر ایکی مرتبه
ترجمه قیلنوب باصلغانلی استانبول مطبوعاتده اوقولغان
ایدی. بوادی اثردن بزنگ تلمزگه محروم بولوب اوشبو جهتدن
تلمزده بیک زور بر به‌ش اورن بار ایدی.

گلستان ترجمه‌سی ایسه اوشبو بوشلقنی طولدرر ایچون
دنیاهه چیقغان یاگی بر اثر بولوب ترجمه قیلوچیسى فارسی تینه
لازم درجه‌ده آشنا عالم‌لر مژدن «پیتراول» شهرنده محمد سید
افندی احمد جلیل‌در.

هر بر کتبخانه‌مژده بولورغه، هر بر اوقوچی و اوقو توچیلر مژنگ
قوللرنده یوررگه تیوشلی بولغان بر اثر حقتده موندن آرتق
یازارغه حاجت بولماسه کیره‌ک. قالغان کیسه‌کلرینگ ده کیچکمی
باصولوری مطلوب.

♦♦

شیخ زین‌الله حضرتینگ ترجمه‌های. شیخ زین‌الله
حضرت حقتده بولغان خاطرهار، ملاحظه‌لر حیولغان بر اثر.
صاتولا طورغاز اورنی «وقت» اداره‌سی. اوستینه قولغان حقی
۱ صوم ۵۰ تین.

♦♦

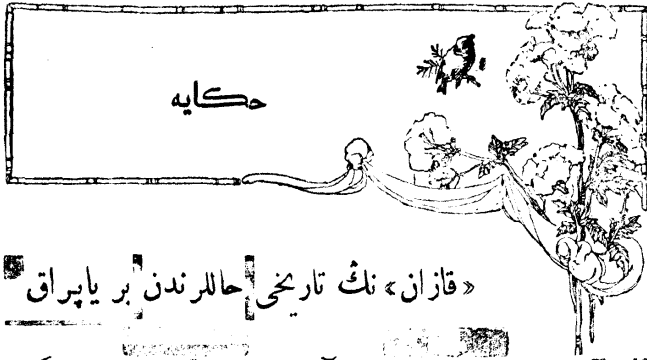
آنانلی نیک آمیجی. اصول صوتیه اوزره دینی و ادبی
روحده ترتیب ایتولگان تورکیچه «الفبا» رساله‌سی. مرتبی «سمبر»
شهرنده محمد صابر افندی ابراهیم اوغلی.

اصول صوتیه‌ده زور مهارتمز بولماغان سبیلی رساله‌نی
انتقاد قیله آلمیمز. شولای بولسه‌ده رساله‌نگ باصلمازدن الٹ
اصول صوتیه‌ده مهارتی بولغان برر کشی کوزندن اوتکارله‌سی
قالغان ایکانچلکینی ایتوب اوتونی وظیفه‌مز دیب بله‌مز. اوستینه
قولغان حقی ۵۰ تین.

♦♦

امتحان پروغراماسی. «اوقا» شهرنده بولغان اورنبورغ
محکمه شرعیه‌سی حضورنده امتحان ایتوله‌چک امام، معلم، خطیب،
مدرس هم مؤذنلر ایچون امتحان قیلنو پروغراماسی حقتده ترتیب
ایتولگان بر اثر. مندرجه‌سی اوشبو نرسه‌لردن عبارت: (۱) مرتب
وناشرلر طرفندن بعض بر فکر و ملاحظه‌لر. (۲) امتحان مسئله‌سینگ
قوزغالوی. (۳) بوکون که قدر امتحانلرنگ ترتیبسز لکری. (۴) موندن
سوتک بولاجق امتحانلر ایچون پروغرام. (۵) درجه‌لر. (۶) امتحان
ایچون برله‌چک عریضه‌نگ هم‌ده محکمه‌ده کی دفتر که یازلاچق اعلام

«قازان» نك تاريخي حاللردن بر ياپراق

۱۵۵۲ نجى يل ۱۵ نجى آوغوست ده؛ قوباش باتوب كوك يوزى بولدوزلر ايله زينتله ندى. قازان نك بىك كوب خانلر عمر ابىكان الوغ ساراي - دؤاريس بىك ياقى شهملر ايله بالترى. قازان نك يەش خانى «يادكار» ساراي نك الوغ بولمەسندە؛ بىك زينتلى، پادشاهلر كيومن كيوب؛ قارت وگوزل «نخت» كه اولتوردى. خان نك؛ اوڭ ياغنده قل شريف موللا، صول ياغنده خان نك سويكليسى زينت، آنك يانده كنهز ايزنيس - نوغاي چاقول، عليكاي وموللر آراسنده يەش، اطللى عسكر باشلى ياپانچا؛ و باشقه يەش و قارت آدملر.

موللر «وولغه» بوينه يتشكان مسقوا عسكرى، و صوغش توغروسنده كيگشهلر ايدى. هر برسى نوز نوبتده، نوز نك فكرن بيگره كده چن روشده سويله كچ نوبت يەش كنهز - ياپانچاغه يتوشدى. اول آياقغه باصوب:

— الوغ پادشاهم؟ بو قدهرلى آدملر آراسنده ميندن يەش آدم يوق؛ شوگا كوره مين حاضرغه قدهر فكرمنى سويله مى توردم. حاضر پادشاهم اذن ايتسه مينده سويله ايدم..

— سويله! ياپانچا بىك! (بك). سينك كىي اخلاص ايلهن ملتته، پادشاهنه خدمت قىلوجى يگتنك سوزلرن بىك تكلیمز! ديدى. يادكار.

كنهز - سوزگه باشلاب: پادشاهم! بزلزگه نيچه مرتبهلر، الوغ عسكر ايله كيلگان مسكاوليلر حاضردهده بىك زور عسكر ايله كيلمشلر. بزنك حاضر تورلى سيبلرده بىك آرغان وقتمز؛ شوگا كوره نلىگه مسكاو كنهزى برله بر تورلى آگلاشوب، فرصت وقتى كوتوب تورساق يارامامى؟ ديدى.

صوغش! مسكاوليلرگه صوغش! ديه قچقردى، خلق. شو شو باصلاج:

يادكار - : ياپانچاغه: باتر كنهز! مين سيندن موندى فكر كوتمگان ايدم، مين سيندن هر وقتدهغى بك: باتر، ملتى ايچون پادشاهى توغان توپراغى اوچون طرشوب خدمت قيله طورغان باتر كنهز سوزى كوتكان ايدم، مين باشقه وقتدهغى بك كوزلرگنى آرسلان بك قزارتوب، كوكره كگنى كيروب عسكر آلدنن

«عسكرى!» ياهو! ديو تقديره سن صونديگمى بوى؟
مسكينه يقلى زليخه نه عجب طويدور بو طوى!
معلم شاكر المختارى. خوقند.

○○○○○

فيلسوف محترم، ينبوع العلوم والحكم موسى جارالله حضرتلرينك «شريت اساسلى» نامنده اولان نادرالو جود اثرلرئى اوفوديقدن صوگره نسوانزده دائر تحقيقات بديعه سندن غايت محظوظ اولدق خاتونلريز حقنده زيردهگى قصيده مى انشاد ايدوب قبول ايدرلر ايسه حضرت فيلسوفه هديه ايتدم

نسوانزده عائد.

حقوقده، حریتده اير وقادين جمله يكساندور
زيرا آنلارده بزدهك بر شريف اوراد انساندور.

لهذا: اولمالي آزاد قيودات اسارتدن

كرك رحم ايتميه زيرا، كه: آلرده مسلماندور.

باقك! نسوانينى تعليم ايدن اوروپايلرگه

بوكون دنيايه آنلاركان؛ جهان خلقينه سلطاندور.

علوم اوگر نسه نسوان، رجال مفلوج اولور قالور

زيرا: نصفمى تشكيل ايدن هيئات نسوان دور.

انامى تعليم ايتمك، تحرير ايتمك رفرضدور، كيم:

قضاسى يوق قرون خيريهده شوبله اولفاندور.

حجابى التزامى نسوه نك لاشك عادتدور

وجوبى برله قول اما خلاف روح قر آندور.

حجابك دخلى يوقدور عفتك هيچ احتفاظنده

فساد مستوره بوسوزه، بودوايه برهاندور.

وبالعكس بى حجاب كيزمش انات ملتته باقك!

آلارنك عفتين توصيف بوكون خارج امكاندور.

يوزك غيرى ايچون نازل ايكان آيات ستريه

بزم تعميمز والله براغواى شيطاندور.

وجوه نسوه نى كورماز ايسه كده ايدليم انصاف!

فواحش وحوان بازلق مقرهلهر وجداندور.

جهانده ايگ آيانچ طائفه طنمجه قاديندور

بى چاره مظلومه، دنيا آكا نسبتله زنداندور.

معارف وقونله تربيهلر اولطرف طورسون!

بهايمنده بدتر حالى آنلارنك پريشاندور.

اوبانك همشبرهلر سزدن اوزگه قالمادى نيام

بوكونده اوخلاماتك آخري حرمان وخسراندور.

معلم: شاكر مختارى. سمرقند.

باشلق بولوب بارووکشی تلم! باشکدن بوندی قارا اویلر نی چفاروب: توغان شهرمزی دشماندن صاقلاوکنی تلم! دیدی.

یاپانچا: الوغ پادشاهم! بوسوزلرم مینم فکرم ایدی. سزنگ امر گرنی، ملتمنک خدمتی، سویکلی توغان شهرمزی صاقلاونی: سوکفی صولوشمه قدر نوستمه آامن! سوکفی نامچی قائمی شول یولده توگره هر نرسه نی کوروب بلوب تورغوجی «الله» ایله آنط ایته من! دیب ایتدی ده: کنهز یاپانچا: پادشاهنی والوعلرن ایلوب سلاملادی: تز چوگوب: الوغ خانم! قهدرلی آغالرم! بو کوگه قهدر بولغان صوغشدرده نیچوک طرشدم؛ توغان توپراغنی دشماندن صاقلادم. حاضرده هم شول روشجه پادشاهنی، ملتمنی شادلاندرغه خدا یاردم قلسون! دیب میگا دعا قیلگر!؟ مین بیوروغکرنی بیرینه کیتوررگه حاضرمن! بویر پادشاهم! دیدی. شوندن سوک کهنه زنگ یوزی نورلانوب، کوزلری یالتراب کیتدی.

یادکار: مین کوبدن اوشانامن سویکلی کنهز! اوزگنگ بورچکنی بیک تماملاب بیرینه یتکروگه و توغان شهرکنی؛ آتاک باباک توپراغن دشماندن صاقلاوگه! دیدی.

بتون خلقغه قاراب یادکار: هر برمز سویکلی توغان بیرمرنی دشماندن صاقلارغه حاضرمز. خدا یازغان یازولرمزی کوررگه صوغشامز! بزنگ آتا؛ بابالرمز؛ بیرلرن تیگن گنه برکمگه ده بیرمگانر؛ بزلرده آنلر بیک سوک چیککه قهدرلی، توغان بیرمزی قوتقارغه طرشامز! آرسلان بیک تانار یگتی نگ غیرتی مگ کوگه صاغنمالق بولوب قلدور، هر برگزی سلام لهب الله دن یاردم صوریم!.. دیدی. موندن سوک بتون خلق غیرتکه کیلوب صوغشورنه سوز برکدردی.

شول آراده: خان نگ یاوری کیلوب: مسقوا کنانندن یازو بار خانم! دیدی.

یادکار: کیتور تکلابق نی یازلغاندر؟ دیدی. ئوستی باشی نوزانلی بر تانار کروب خان آدینه تز چو کدی، یازونی بیردی. «یادکار» یازونگ امضاسینه قارادی ده: «شیخ علی یازدی منی؟» دیدی. درست! اول یازدی، روس پادشاهی نگ افنی ایله یازدی، دیب جواب بیردی تانار.

یادکار: «رحمت ایوانه! هم قازان نگ اولگی خانی «شیخ علی» گده بزگه قیلغان یاخشیلقری اوچون. آنلر بزگه کوب یاخشیلق صاغندیلر؛ بزنی کوب اوچروم باشینه کیتروب صیلا دیلر. یوق! بختمزنی حاضر آنلردن توکل، کیله چهک کونده گی: کوچمزدن کونه مز! دیب ایتدی ده: یازونی قایتاروب بیردی. شول مینوت بتون خلق صوغش! ایوانه صوغش! دیب خچرولوب سارابنی یا کفراندیلر.

ایلچی یازونی آلوب قایتوب کیتدی. شول وقت کنهز تاغن نی در ایتورگه «روس پادشاهی» دیب آغزن قوزغالتقان ایدی ده ایتمادی. قایسی کشیلر مونی کوروب آگار تاغن به یله نمکچی بولسه لرده بیک الوغ اش باشلانغانه سوز قوزغامادیلر. هر برسی نوز اورنلرینه درجه لرینه قاراب تاغن اولتورشقاچ: عسکر باشلقری صایلاب خدمتلر بولنورگه کرشلدی.

بر تورلیسی پادشا ایله قازان ایچنده قالبوب سویکلی آناری بولغان شهرنگ قورغاننی صاقلارغه، قایوسی باشقه اورنلرغه؛ یاپانچه بولسه آتی عسکر باشی بولوب، توغایغه «آرچه قری» اورمانلرینه چه یلوب دشمانتی قارشولرغه بیلگوله ندی.

اولتورش قام یارتی تونلرده تمامله نوب هر بری اویلرینه قایتوب کیتدی. یالغز کنهز یاپانچه؛ آطینه آنلانوب اوچقن قوش کبی اوچوب شهردن چنوب. اورمانغه کروب کیتدی. اول وقت شول اورمانده بیک کچوک کنه و ایسکی کنه قوغوش (خانه چک) ده بر قارت عمر ایته ایدی. خلقغه برده قاتوشماغانه، یالغزغه عمر ایتکانگه هیچ برکم آنک قایدن کیلون، نیندی آدم بولون و نیندی دین د، تورون بلوچی یوق ایدی قایسیلر، آنی ایزگو کشی، قایسیلر «سحرچی قایسیلر، غیب دن خبر بیروچی دبه سوییلر ایدی. کنهز یاپانچا شول «اوی» یاینه کیلوب آتدن توشدی.

(آخری بار). امام عبدالله مظفر.

محرری: رضاه الدین بن فخرالدین.

ناشری: «محمد شاکر و محمد ذاکر رامینفلر».

580

«شورا» اورنبورغره اوله بشه کونده بر مبقانه ادبی، فنی و سیاسی جمهوردر.

ГАЗЕТА ЗА ОБЪЯВЛЕНИЯ: НА 2-Й СТРАНИЦЕ ОБЛОЖКИ 75 КОП., НА 3 И 4 СТР.—50 К. ЗА СТРОКУ ПЕТИТА.

Адресъ: г. Оренбургъ, редакция журн. «ШУРО».

آبونه بدلی: سنه لک ۱۶ صوم. آتی آیلق ۹ صوم اوج آیلق ۵ صوم بره ملب ۱ صوم چیت مملکت گه یلق ۳۲ صوم.

قاي چاق كيرهك بولسه طوتام سه نهك
 آفتارامن - اوستكه كوتوره م
 شولاي ايتب اشليم اول اشن .
 آلاز بلهن بر كه به آلام .
 قول اشله رن اشليم باشقاسنده
 صالام كوچم ، وقتم اوزدرام
 موكلانيدا كيتب قاي بر چاقده
 جيه ره من حيرلاب ، سزدرام
 نوشته شول چاق ايسكا شاگرد چاغم
 اوقفانلارني بر ، بر ايسله نه
 اجني پوشرا اشله ر ، طوقن ايتب
 ياوز دنيا اشن اشله نه .
 قابدن آليم كبري شاگردلكمي .
 بالالفني نيجك قايتاريم
 نيجك ايتب عمر اوزدريمده
 نيجك ايتب طنچ قارتاييم .
 ع . اورازاي .

قاوشقاج

قاشلر ك قاره بويك زيفا
 يوزگينايك آيداي بالقيدر
 نازيك بيلم ماتور صاندوغاچم
 سويله ورك بالدن تاتليدر .
 سينك ايتكان هر بر سوزله رگني
 اخلاص كوكم برهن طكله دم
 مينوت صابن سيني زيفا بويم
 نصيب قيل ديب حقدن صورادم .
 قبول قيلدي مينم تله كفتي
 قاوشتردي بزني دنيا ده
 ايندي راحتته نوب كون كيجريك
 مگ شكرلر قلوب الله غه
 امطولوق بزايندي كو كرهك كيروب
 ياقني بولغه باروب جفا رغه
 بز كه قارشني كيلگان دشما لرني
 حاضر بولسين صوعوب يفا رغه .
 يول بيرما بز ايندي ظالمركه

اوز يولمزغه قارشني توشار كه
 او برانگانلر ايندي اول يرتقچلر
 بزنگ قاتني صفوب اجار كه .
 اميد برهن قاريم استقبال غه
 آچلدي ديب بخت يوللري
 بز كه جينر قيلغان ظالمرك
 بوغاولاندي آياق قوللري .

ح . ش . « آيتاساره »

توركستان يورطي

فلك اويناغان ، يورطني طوزدرغان
 بارن بتورگن ، اثر قويماغان
 يازمشلر ايزگن ، بختلر كوچككن
 توزه توجي يوق ، خوجه سز قالغان .
 هر نه رسه موكلني كورنه ، قارلساك
 بورونغي شوكت ، غيرت بوغالغان
 يك تيملي ايتوب يابنوب يوقلپلر
 اوغل قزلردن يوق بر اويناغان .
 هيچ بريردنده طاش ، طن جقمي
 نه تورسك ، بورطدن جنازه چقان
 نوركستان توكل ، قبرستان كيك
 هيچ يوق حركت ، طنلق قايلانغان .
 ملت سحرابي قاراغا اوياسي
 مادي ، معنوي كوچلر حوبلغان
 توب خوجه لقتك طاپتالغان حسني
 معبدلرده خاچ « آي » غه قويلغان .
 بر ، خاجلي قوش « قازان » ني اغلاتا
 ناتار مالنده اوزينه آغان
 اويلا توركستانا كوروب صليبي
 كويمي سينده روح ، كويمي حس قالغان؟ .
 ايندي ملتر قيردن قويا
 دنيا آفتارلا ؛ قيامت بولغان
 يتسه ده وقت ، بز كه قوبارغه
 باطامز همان ، بلعيم ، ني بولغان .

ابواليث « مرو »

«وقت» نشریاتی.

۵۸ - ۶۰ -	مت و ملیت	کاغد و مطبعه اسپانی همدہ اش حقی غایتدہ کوتارلگانکہ
۵۶ - ۵۵ -	ہر توری یوغوشلی آغزولر	ساتولغان کتابلر آقچہسینہ یاکی کتابلر باصوب بولماغانہ کورہ
۵۶ - ۶۰ -	آپاوتلر زمانی	بو کوندن باشلاب وقت نشریاتی ایکی یوز پروسینت اوستہب
۵۴ - ۵۵ -	ترویسکی علماسی	ساتولاجقدر .
۵۴ - ۵۳۰ -	الفبا حقندہ	
۵۶ - ۵۵ -	تاتار ادبیاتی حقندہ	بوچطہ
۵۲۰ - ۲۵ - ۲	شیخ زین اللہ حضرت ترجمہ حالی	یاکی حقنر
۵۲۴ - ۶۰ - ۳	حکایہلر تورکومی شریف کمال	مصارفی
۵۱۴ - ۸۰ - ۱	آقچارلاقلر	۵۸ - ۶۰
۵۱۰ - ۲۵ - ۲	ابو کیمناستیکسی	۱ صوم ۲۰۰ - ۱۰
۵۱۰ - ۲۰ - ۱	بازو اورنہ کلری حسن علی	۲ - ۴۰ - ۲۰
۳۵ - طازیف بونبجہ	مشق دفتری ۳ طاباقلی یوزی	۲ - ۴۰ - ۲۰
	وقت ادارہ سندہ گنہ ساتولا طورغان کتابلر	۱ - ۵۰ - ۲۰
	غنی بای	۵۶ - ۳۰ -
	علم معارف هنر و اختراع تاریخی	۵۱۰ - ۳۶ -
	تشریح علمنی باشلاب کم میدانہ قویدی	۵۶ - ۳۶ -
	فراققلن بلہ غلوانی حکمت علمندہ نیلر چقاردیلر	۵۸ - ۳۶ -
	قوعرافیہ بلہ تصویر علمنی کلر چقاردی	۵۸ - ۳۶ -
	کیمیا علمنی کلر نیگرلدی	۵۸ - ۹۰ -
	دروس البلاغہ	۵۸ - ۳۶ -
	مہیشٹ	۵۸ - ۳۶ -
	اوشبو دیکارنگ ۶ سندن باشلاب «وقت» نشریاتی نگ کتاب	۵۸ - ۳۶ -
	مغازینی» نامندہ مغازین آچوب سودا ایتہ باشلادی . بوندہ دینی	۱۰ - ۴۵ -
	ادبی فنی و مکتب کتابلری جاب ایشولدی . سوراتور ایچون آدریش:	۲۰ - ۲۵ - ۲
	Оренбургъ, книжная торговля Издательства	۵۸ - ۶۰ -
	„ВАКТЪ“	۵۸ - ۶۰ - ۳
		۵۶ - ۳۶ -
		۵۴ - ۳۰ -
		۵۴ - ۳۰ -
		۵۴ - ۲۴ -
		۵۶ - ۹۰ -
		۲۰ - ۲۵ - ۲

